

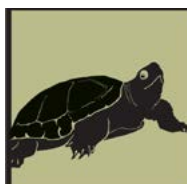
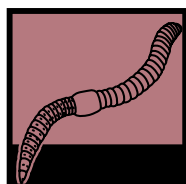
ELENA

Învățarea și educația prin *experimentare* pentru conștientizarea naturii

Durata proiectului: 2013 - 2016

Activități școlare cu animale vii bazate pe modelul *Tiere live*

ELENA

Educația cu animale vii

Proiectul trans-european **ELENA** cu parteneri din Georgia, Ungaria, România și Germania își propune să sprijine un mod de viață sustenabil care să acționeze în tot timpul vieții. Prin experiențe personale cu animale vii, este stimulată expresia emoțiilor pozitive care pot forma o legătură dintre cunoașterea unei activități și găsirea unor modalități de a trăi în armonie cu natura. Proiectul a fost finanțat de Comisia Europeană.

Mai multe găsiți la:

www.elena-project.eu

Echipa de management a proiectului

Bayerische Akademie für Naturschutz und Landschaftspflege (ANL)
Katalin Czippán, Wolfram Adelman, Christiaan Stettmer

Responsabil

Dieter Pasch, Director, ANL

Coordonatori naționali

Mihaela Antofie (pentru România), Ildiko Kovacs (pentru Ungaria),
Alexander Rukhaia (pentru Georgia), Wolfram Adelman (pentru Germania)

Asigurarea calității proiectului

Virag Suhjada

Diseminarea / relația cu publicul

Anca Voineag

Pagina de web

Levente Turóczi

Mulțumiri întregii echipe a proiectului **ELENA :**

în Georgia:

Nati a Javakhishvili
Manana Rati ani
Alexander Rukhaia

Celina Stanley

Christiaan Stettmer
Julia Sticht
Peter Sturm

în România:

Maria-Mihaela Antofie
Ștefan Fîru
Voichița Gheoca
Blanca Grama
Mirela Kratochwill
Daniel Mara
Simona Morariu
Corina Olteanu
Daniela Preda
Alexandru Tăcoi
Camelia Sava
Nicolae Suciu
Ramona Todericiu
Anca Voineag

în Germania:

Wolfram Adelman
Elisabeth Brandstetter
Katalin Czippán
Martin Eiblmaier
Alfred Kotter
Ute Künkele
Melanie Schuhböck
Nicolas Friedl
Bernd Schwaiger
Katarina Schwarz
Birgit Siepmann

în Ungaria:

Katalin Erdős
Kata Kostyál
Ildikó Kovács
Zsuzanna Kray
Judit Rátz
Tünde Szabo
Peter Szandi-Varga
Eniko Szlágyi
Virág Suhajda
Levente Turóczi

Partenerii Proiectului

Bayerische Akademie für Naturschutz und Landschaftspflege
www.anl.bayern.de
-Projektleitung-

Inspectoratul Școlar Județean Sibiu
www.isjsibiu.ro

Junior Achievement Magyarország
www.ejam.hu

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu
www.ulbsibiu.ro

Society for Nature Conservation
www.sabuko.org

Akademie für Lehrerfortbildung und Personalführung
www.alp.dillingen.de

Universität Hamburg
www.uni-hamburg.de

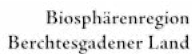
National Center For Teacher Professional Development
www.tpdg.de

Rogers Foundation for Person-Centred Education
www.rogersalapitvany.hu

Școala Gimnazială nr. 21 Sibiu
www.scoala21sb.webs.com

UNESCO Biosphärenregion Berchtesgader Land
www.brbl.de

Rottmayr Gymnasium
www.rottmayr-gymnasium.de

Gaiagames
www.ecogon.de

Milvus Group
www.milvus.ro

Lupul și câinele

Activități cu lupi și câini

Lifelong
Learning
Programme

Tiere *live*

Editor

© Proiect ELENA
Experiential Learning and
Education for Nature Awareness
www.elena-project.eu

Coordonatorul proiectului

Bayerische Akademie für Naturschutz
und Landschaftspflege (ANL)
Seethalerstraße 6, 83410 Laufing
poststelle@anl.bayern.de
www.anl.bayern.de

Parteneri

Inspectoratul Școlar Județean
Sibiu
www.isjsibiu.ro

Junior Achievement
Magyarorszag
www.ejam.hu

Autori

Germană (forma scurtă)

Peter Sturm, Fachliche Durchsicht von Manfred Wölfl

Engleză (forma dezvoltată)

Wolfram Adelman, Katalin Csizmazia, Mihaela Antofie, Nicolas Friedl, Birgit Siepmann, Katalin Csizmazia, Ildikó Kovács, Péter Szandi-Varga, Peter Sturm, Celina Stanley; *unterstützt durch:* Noémi Bánszky, Tamás Vásárhelyi, Erika Saly, András Victor

Germană (forma dezvoltată)

Wolfram Adelman, Nicolas Friedl, Birgit Siepmann, Peter Sturm, Wolf Scholz, Ute Künkele, Celina Stanley, Hans Bleicher

Română

Maria-Mihaela Antofie, Judith Papp, Camelia Sava, Anca Voineag, Nicolae Suciu

Maghiară

Ildikó Kovács, Katalin Csizmazia, Péter Szandi-Varga, József Juhász, Dóra Holdampf, Edit Wagner, Viktória Maczák, Judit Sztanka, Katalin Szabóné Iványi, Anna Mármárosi, Rita Gyurkó; *unterstützt durch:* Noémi Bánszky, Tamás Vásárhelyi, Erika Saly, András Victor; *Fachliche Durchsicht von:* Péter Gombkötő; *Endredaktion:* György Ilosvay

Georgiană

Manana Ratiani, [...]

Tehnoredactare

Versiunea germană: Hans Bleicher, Laufing
Versiunea română: Maria-Mihaela Antofie

Copertă

Lup (Foto: Georg Pauluhn)

ISBN 978-3-944219-22-6

Parteneri asociați

Akademie für
Lehrerfortbildung und
Personalführung
www.alp.dillingen.de

Gaiagames
www.ecogon.de

Milvus Group
www.milvus.ro

Rottmayr Gymnasium
www.rottmayr-gymnasium.de

Universität
Hamburg
www.uni-hamburg.de

Școala Gimnazială nr. 21, Sibiu
www.scoala21sb.webs.com

SABUKO
Society for Nature
Conservation
www.sabuko.org

Lifelong
Learning
Programme

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.
Această publicație (comunicare) reflectă numai punctul de vedere al
autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a
informațiilor pe care le conține.

Inițiator

Biosphärenregion
Berchtesgadener Land

UNESCO Biosphärenregion
Berchtesgadener Land
www.brbgl.de

Fig. 1 Lupul european

Lupul și câinele

Generalități

În țara noastră niciun animal sălbatic nu provoacă emoții atât de puternice ca lupul în timpul urletului. Pe de altă parte, niciun animal sălbatic nu s-a apropiat de noi atât de mult încă din zorii civilizației umane, ceea ce a condus la domesticirea acestei specii și apariția celui mai fidel prieten al omului: *câinele*. Și totuși, în cele mai multe țări europene aceștia au fost exterminați, urmare mai ales a expansiunii orașelor și satelor, dar și a dezvoltării preconcepțiilor greșite despre lup. În schimb, lupul nu a fost niciodată eliminat în România, din contră, numărul de exemplare din sălbăticie s-a menținut constant, în ultimii 30 de ani, la cca. 2500 de exemplare. La nivelul continentului Europa, arealul de răspândire al lupului nu este uniform din cauza condițiilor de mediu, pe de o parte și vânării lui excesive, pe de altă parte. Astăzi, arealul lupului se regăsește în Europa, în special în țările din Peninsula Iberică, Peninsula Italică, Bulgaria, Ungaria, Polonia și România. Rusia deține cea mai mare populație pentru continentul Europa.

După cum am menționat mai sus, lupul este un animal sălbatic care s-a apropiat cel mai mult de om și a pătruns adânc în cultura antică europeană.

Obiectivele generale

- Cunoașterea comportamentului prădătorilor mari prin exemplul oferit de lup și realizarea unor analogii prin folosirea elementelor comparative oferite de câine;
- Instruirea din punct de vedere comportamental pentru comunicarea copil – câine (cu stăpân) și copil-câine comunitar (fără stăpân) corectă și în siguranță;
- Observarea și interpretarea corectă a comportamentului lupului în captivitate;
- Identificarea potențialelor conflicte datorate prezenței lupilor și câinilor comunitari, în vederea elaborării unor posibile soluții;
- Conștientizarea faptului că prezența lupului este esențială pentru echilibrul natural.

nă, fiind de foarte multe ori pilonul central al poveștilor pentru copii, legendelor și heraldicelor.

Se cunoaște faptul că dacii aveau un steag reprezentativ - capul de lup, iar la baza genezei orașului Roma stă legenda fraților Romulus și Remus, hrăniți de o lupoaică, care a devenit simbol al latinității, inclusiv pentru poporul român. Îndăzneală, inteligență, supremație sunt doar câteva dintre calitățile antice și medievale atribuite lupului pe teritoriul României.

Fig. 2 Lup urlând

Astfel de conotații pozitive despre lup au existat în România până în secolul al XVIII-lea, odată cu traducerea poveștii *Scufița roșie*, colectată din popor și publicată la finele secolului al XVII-lea, de către scriitorul francez Charles Perrault (1698). Povestea devine foarte populară în Europa și induce în mod direct sentimentul de frică și repulsie față de lup, ajutată fiind de pilde religioase nefondate. Asistăm astfel, în special în țările vest-europene din ultimele două secole, la persecutarea fără milă a lupilor, până la exterminare. Punerea în scenă a poveștii lui Mowgli, scrisă de Kipling, readuce conotații pozitive speciei. Totuși, în România asocierea permanentă a lupului cu istoria și admirația dacilor față de acesta, a fost mai puternică decât sentimentele induse de poveștile pentru copii. În același fel putem vorbi de Georgia unde persistența unor legende, precum cea care îl vizează pe *Amirani*, erou asociat lui *Prometeu*, recunoscut pentru rotula de lup, care îi aduce personajului legendar puteri supranaturale. Deci, putem spune că lupii au determinat în decursul timpului reacții extrem de contradictorii: de la imaginea fiarei care mănâncă copii, la frumusețea, sălbăticia, forța și supremația în lumea animalelor.

Lupul (lat. *Canis lupus*) este o specie protejată din punct de vedere legislativ, fiind înregistrată la nivelul Uniunii Europene sub codul speciei nr. **1352**. Astfel, este recunoscut rolul de specie cheie în asigurarea echilibrului și sănătății ecosistemelor forestiere. Acest statut de protecție încurajează țările care nu mai au lupi pentru a-i reintroduce în habitatele de unde au fost exterminați, motiv pentru care se asistă în prezent la discuții extrem de controversate în aceste țări, pe această temă.

Astăzi, lupii pot fi observați în grădini zoologice sau centre de reabilitare, în timp ce câinii, rudele lor domesticate, pot fi relativ ușor studiați pentru a analiza și înțelege, prin comparație, comportamentul celor două specii de animale.

Încadrare sistematică

Lupul (lat. *Canis lupus*) aparține familiei canidelor (lat. Canidae) și ordinului carnivorelor (lat. Carnivora), regăsindu-se pe continentul Europa și implicit în România. În țara noastră vulpea (lat. *Vulpes vulpes*), șacalul (lat. *Canis aureus*) și enotul (lat. *Nyctereutes procynoides*) sunt alte trei rude sălbatice ale lupului. Dintre canidele sălbatice, lupul este considerat astăzi specia cu cel mai mare potențial genetic, generând 38 de subspecii distribuite pe tot globul, cu o concentrare mai mare în America de Nord, Europa și Australia (vezi Anexă). Astfel, subspecia de pe continentul Europa este cunoscută de oamenii de știință sub denumi-

rea de *Canis lupus ssp. lupus*, care diferă ca mărime și colorit în funcție de arealul de origine, lipsind cu desăvârșire exemplarele negre, frecvente pe continentul american.

Oamenii de știință consideră că lupul este strămoșul tuturor raselor de câini pe care le cunoaștem în prezent. Relația strânsă de rudenie este fundamentată astăzi de continuarea procesului de încrucișare dintre lup și câine. Astfel, analizând expresia facială și aspectul general al *ciobănescului german* și al *husky-ului siberian* reiese în mod evident asemănarea lor cu lupul. Astăzi, există peste 400 de rase certificate genetic de câini, extrem de diferiți din punct de vedere al mărimii, formeii, culorii sau activităților pe care le pot realiza. Există și opinii conform cărora numărul raselor ar depăși 800.

Lupul

Analiza fosilelor (organisme extrem de vechi pietrificate) descoperite de oamenii de știință dovedește că primii lupi de pe continentul eurasiatic au apărut cu mai bine de 2 milioane de ani în urmă. Astăzi, originea lupului este disputată între nordul Africii, America de Nord și Eurasia. Pe de altă parte, ultimele dovezi științifice susțin faptul că primele rase de câini au fost obținute cu mult timp înainte, peste 5000 ani î.C. în Asia, urmate în ordine cronologică de Africa, Regiunea Arctică, Alaska, Siberia și Orientul Mijlociu.

Forma corpului este similară ciobănescului german. Diferențele apar în ceea ce privește mărimea capului, care la lup este mult mai voluminos, cu ochi poziționați oblic, bot ascuțit, urechi relativ mici, pieptul mai îngust, picioare mai lungi dar puternice, labe mai mari și coada mai fermă. De asemenea, se distinge o dentiție tipică carnivorelor, adaptată pentru sfâșiat, reprezentată de incisivi, canini puternici și carnasieri.

Blana are un colorit variabil în cadrul populațiilor de lup, de la cenușiu deschis la cenușiu-roșcat și chiar alb, aproape pur. Este mai deasă în timpul iernii decât în timpul verii și este alcătuită din câteva categorii de fire de păr. Blana prezintă spre exterior fire rigide și strălucitoare, foarte sensibile la atingere, numite *vibrize*. Spre interior se regăsesc cele mai fine și mai scurte fire de păr, încărcate cu o substanță grasă, hidro-fugă, repelentă. Vibrizele nu au doar funcție tactilă sau de izolare, ele servesc și pentru comunicarea intraspecifică, adică cu alți lupi. „Ridicarea părului pe gât” semnalizează pregătirea lupului pentru luptă și acest comportament este folosit pentru intimidarea adversarilor (un astfel de comportament întâlnim și la unele rase de câini). Un smoc de fire de păr extrem de rigide, dispus la nivelul glandei codale, la aproximativ 10 cm distanță de vârful cozii, are întotdeauna culoarea neagră specifică (cea mai evidentă trăsătură care diferențiază lupul de câine).

Mărimea Lupul are o lungime medie care poate atinge 150 cm, din care doar coada poate avea 35-45 cm. Înălțimea medie în zona umerilor sau la greabăn (zona picioarelor anterioare) este de 80 cm. Masa corporală

Fig. 3 Rânjetul lupului relevă dentiția specifică

medie poate varia între 30 și 45 kg. Masculii sunt întotdeauna mai mari și mai puternici decât femelele.

Caracteristicile de prădător ale lupului

Lupii sunt, în primul rând, animale nocturne cu o influență majoră, în particular, asupra activităților umane care implică creșterea animalelor.

Văzul Ochii lupului reacționează la cea mai redusă intensitate luminoasă, iar câmpul lor vizual, ca urmare a poziției lor, acoperă 250° (de ex. omul acoperă 180°).

Percepția sunetului la om față de lup	
Frecvența sunetului	Exemple
5 MHz	Ultrasunete
60 kHz	Ultrasunete de tipul celor din ecografie
40 kHz	Limita superioară a auzului la lup
20 kHz	Limita superioară a auzului la om
10 kHz	Limita superioară pentru unde radio
800 Hz	Mijlocul domeniului de transmitere a vocii umane
329,6 Hz	Nota Mi la chitară dată de coarda cea mai subțire
82,4 Hz	Nota Mi la chitară dată de coarda cea mai groasă
3,4 Hz	Infrasunete

Auzul și mirosul sunt extrem de bine antrenate. Mișcarea constantă a urechii (pavilionul urechii externe), chiar și în timpul somnului, îi permite acestuia să localizeze cu acuratețe sursa sunetelor. De asemenea, percepe ultrasunetele de până la 40kHz, emise de rozătoare (omul are pragul auditiv la jumătate: până la 20kHz).

Mirosul este excelent și poate fi explicat prin extinderea epiteliului olfactiv pe o suprafață mare, ce poate atinge 130 cm² (la om are doar 5 cm²). Ca urmare, prada sau exemplare din aceeași specie pot fi identificate după miros până la o distanță de 2 km, atunci când condițiile sunt propice (vânt favorabil, umiditate moderată).

Dentiția Setul de dinți este format din incisivi, canini mari și carnasieri care taie ca o foarfecă. Presiunea exercitată de maxilarul unui lup în timpul masticăției poate ajunge la 50 kg/cm, suficientă să zdrobească oasele unei căprioare. Prada favorită a lupului este alcătuită din ierbivorele ungulate. În țara noastră, lupii controlează sănătatea și echilibrul populațiilor de căprior/căprioară și cerb/ciută.

Deplasarea Lupii sunt buni alergători. În cursul deplasării, pot menține pentru câteva ore o viteză constantă de 10 km/h, iar pentru vânătoare sau fugă pot atinge chiar 40-50 km/h pentru câteva minute. Omul nu poate ține pasul cu lupul, viteza

maximă fiind sub 38 km/h, dacă luăm în considerare recordul mondial la atletism, proba de 100 m.

Urma lăsată de labele lupului, în zăpadă sau pe teren moale, este asemănătoare cu cea a câinelui, dar este mai alungită (peste 12 cm) și mai lată (cca. 8 cm). În teren, acesta calcă cu picioarele din spate pe urmele celor din față. Mai mult, toți membrii unei haite calcă pe o singură pereche de urme în linie dreaptă, cu mici abateri datorate obstacolelor.

Hrana Lupul are un spectru foarte larg de hrană, care diferă semnificativ, în funcție de ceea ce găsește. Principala pradă este reprezentată de mamifere mari, cum ar fi căprior/căprioare, cerbi/ciute și mistreți. Proporția animalelor tinere, bolnave sau vârstnice este foarte mare, fiind recunoscut astăzi rolul lupului în controlul sănătății populațiilor acestor specii. Proporția de animale mai mici este mai mică (iepuri domestici sau de câmp). Uneori, hrana este alcătuită din cadavre și fructe de pădure.

Conflictele om-lup sunt determinate de atacul asupra animalelor domestice, cu precădere oi, uneori fiind capturați chiar câini domestici.

În cazul în care prada devine insuficientă, lupii își caută hrana inclusiv în gunoiul menajer. Extrem de faimoși în Peninsula Italică sunt lupii numiți

“*lupi spaghetti*”, care consumă resturi de paste din gropile de gunoi ale suburbiilor Romei.

Lupul poate supraviețui fără să mănânce două săptămâni și chiar mai mult. Ocazional, își poate umple stomacul cu până la 11 kg de carne, adică aproape o treime din masa lui corporală.

Comportamentul social și de atac al lupului

Haita Lupii trăiesc, de obicei, în grupuri familiale sau haite, constituite din 4-6 exemplare adulte, cu o structură socială bine definită. Haita este constituită din animale parentale sau *perechea alfa* (α), lupi de un an și căței. Numărul lor depinde de habitat, disponibilitatea hranei și anotimp.

Haita este condusă de *perechea alfa*, alcătuită din mascul și femelă, fiind singurii care se pot reproduce. Este poate cel mai evident exemplu de asigurare a perpetuării unei specii, întrucât doar exemplarele cele mai puternice și mai sănătoase se pot reproduce.

În cadrul ierarhiei haitei, perechea alfa este urmată de lupii tineri, cel mai redus nivel ierarhic fiind ocupat de căței. Mai mult, poziția ierarhică din cadrul haitei decide cine are dreptul să mănânce primul. Astfel, rangul este arătat de poziția cozii și expresia feței. Perechea alfa stabilește activitățile elementare ale haitei precum vânatul, apărarea teritoriului și deplasările. Totuși, cea mai importantă sarcină este reglarea înmulțirii sau reproducerii speciei. Femela cea mai vârstnică le împiedică pe cele mai tinere să se reproducă. Sezonul de împerechere din România este derulat în perioada ianuarie-februarie, iar după o gestație de 60-65 de zile, femela dă naștere la 4-7 pui numiți căței, crescuți atât de femelă, cât și de mascul, fiind ajutați de întreaga haită. Lupii în vârstă de un an sau doi părăsesc haita, temporar sau definitiv. Aceștia trăiesc singuri, până când își găsesc un partener cu care să poată stabili o nouă haită.

Maturitatea sexuală a lupului este atinsă la vârsta de doi ani. Durata vieții este 12-15 ani, dar în condițiile aspre din sălbăcie media este de cca. 10 ani.

Culcușul este amplasat în zone liniștite, de obicei sub rădăcini de arbori doborâți, scorburi, gropi, localizate în apropierea unor surse de apă și de preferință orientate către soare.

Comunicarea are un rol central în comunitatea lupilor. În acest scop lupul folosește, pe lângă urlul, gestică corpului, care îi poate informa pe ceilalți lupi despre starea lui afectivă. Astfel, lupul folosește o serie întreagă de poziții ale corpului și expresii ale feței. Limbajul excepțional de bine dezvoltat al lupilor este o condiție de bază a supraviețuirii și menținerii haitei pentru vânărea prăzilor de mari dimensiuni.

Teritoriul Fiecare haită trăiește într-un teritoriu care poate diferi ca mărime în funcție de disponibilitatea hranei. Teritoriul unei haite în România variază de la 50 km² la 150 km², și este, în general, respectat de haitele învecinate. Pentru condițiile Europei Centrale, un teritoriu de 200-300 km² este considerat mare, astfel că teritoriul poate să se reducă la 100 km², la o densitate mare a prăzii. Lupii solitari rătăcesc între aceste

Fig. 4 Urme de lup în pădure: urmă de labă și jeturi de urină

teritorii. Un habitat considerat corespunzător pentru lup prezintă o zonă de liniște unde animalul se poate recupera. Teritoriul este protejat împotriva pătrunderii intrușilor (alți lupi) sau altor prădători. Pentru a evita luptele cu alți lupi (lupte intraspecifice), haita își marchează teritoriul prin urlete specifice și secreții odorizante.

Marcarea teritoriului este realizată prin semnale biologice precum urinare, frecarea corpului de trunchiul arborilor și, bineînțeles, urlet. Totuși, cea mai importantă formă este reprezentată de lăsarea secrețiilor. În acest scop, lupul urinează pe trunchiuri, tufișuri, vârfuri ale crengilor arbuștilor, cioate, pietre, mușuroaie sau chiar proeminențe ale terenului, arbori și în jurul lor. Datorită mirosului extrem de fin, foarte rar lupul poate tolera un intrus pe teritoriul lui. Din cauza deplasărilor exploratorii, se poate întâmpla ca marcajele să se suprapună. Marcajul se realizează prin ridicarea piciorului și improșcarea urinei pe pământ. Pentru a obține un efect mai puternic, lupul suprapune mirosului lăsat de urină și pe cel generat de frecarea zonei gâtului sau a degetelor unde există glande secretoare.

Importanța lupului pentru ecosistemele naturale

Ca specie prădătoare, lupul este capabil să se adapteze la o diversitate mare de habitate sau ecosisteme. Lupul este în vârful piramidei trofice și, ca **specie cheie**, poate influența existența celorlalte, prin comportamentul din cursul actului de vânatoare. Astfel, lupul creează o presiune benefică supraviețuirii acestor specii, eliminând exemplarele bolnave, slăbite sau foarte tinere, contribuind astfel la menținerea populațiilor sănătoase.

Amenințări În România, principala acțiune cu impact negativ pe care o efectuează omul asupra lupului, este reprezentată de fragmentarea habitatelor, datorată expansiunii infrastructurii pentru transport și dezvoltării activităților umane (de ex. aglomerări urbane, platforme industriale). Acestea sunt amenințări pe termen mediu, care pot fi reduse prin includerea, în planurile de dezvoltare generală, a necesității respectării cerințelor minime de supraviețuire a carnivorelor mari (reprezentate în România de urs, lup, râs și pisică sălbatică), legate de conectivitatea populațiilor, în special în zonele aflate în dezvoltare.

Conflicte om-animal În România, interacțiunile conflictuale se manifestă în special în prezența turmelor de animale domestice iar, în cazul vânătorii, apare competiția pentru mamifere mari ierbivore (ungulate).

Măsuri de ocrotire Atât în legislația europeană, cât și în cea românească, lupul este considerat specie protejată, făcând parte din grupul carnivorelor mari. În România, anual sunt vâdate între 250 și 300 de exemplare, pe baza unor autorizații fundamentate științific, cele mai frumoase exemplare devenind trofee de vânatoare. Măsurile de conservare luate în prezent sunt reprezentate de:

- estimarea științifică anuală a populației pe fonduri de vânatoare (suprafețe bine delimitate) și controlul braconajului;
- conștientizarea opiniei publice privind necesitatea conservării speciei;
- compensarea pagubelor produse de lup în sectorul zootehnic.

Câinele

În prezent, câinele, ca descendent direct al lupului, are un loc foarte bine definit în mediul de viață al persoanelor de toate vârstele. El poate să alerge foarte repede, are un pronunțat simț al mirosului și un excelent auz, similar lupului. Spectrul auditiv al câinelui (35 kHz) este de aproape două ori mai bun decât al omului (18 kHz). Simțul mirosului poate fi cel mai bine dezvoltat prin instruirea câinelui după vârsta de patru luni. Cu ajutorul mirosului, câinele obține informația de care are nevoie pentru mediul înconjurător. Astfel, poate să simtă vârsta, sexul și starea de sănătate a celorlalți câini. De asemenea, poate simți stări afective ca frica sau bucuria. Câinele poate mirosi de cca. 100 de ori mai bine decât omul. Mucoasa nazală a câinelui are cca. 220 milioane de celule olfactive, depinzând de lungimea și lățimea nasului. Astfel, câinele poate simți substanțe la concentrații atât de joase încât niciun aparat nu le poate identifica.

Comportamentul câinelui

Câinele domestic poate fi considerat un membru ideal al oricărei familii umane, datorită dezvoltării aptitudinii de socializare a lupului în interiorul haitei. Astfel, câinele a devenit însoțitorul devotat al vânătorului, ciobanului sau o prezență obligatorie în curțile oamenilor. Câinii prezintă o comunicare infraspecifică mai puțin dezvoltată comparativ cu lupul datorită relației cu omul, motiv pentru care prezintă un comportament diferit. De exemplu, expresia lor facială este mai puțin pronunțată și, ca urmare, comunicarea are de suferit din acest motiv. Câinii ajung la maturitate sexuală mai devreme cu un an față de lupi, ceea ce poate conduce la creșterea agresiunii sexuale manifestată între câini. Spre deosebire de ei, lupii evită în mare măsură conflictele, deoarece orice dispută le sleiește forțele și poate pune în pericol supraviețuirea haitei. Semnalele partenerului sunt învățate prin asistarea pasivă, iar cei mai mulți oameni presupun că este un comportament înnăscut. Întreaga haită de lupi participă la educația puilor, în comparație cu femela cățea care este singură și adesea suprasolicitată de cățeluși. În reproducerea bună, cățeaua își găsește sprijin în mătuși de ordinul I și II sau în stăpâni.

Legătura dintre câine și om

În ultimii 70 de ani, câinelui i s-a atribuit un nou rol în societatea noastră, devenind un membru al familiei, nu doar un simplu animal domestic. Psihologii au dovedit că poate interacționa îndeaproape cu orice vârstă din gospodăria omului. Mai mult, față de copii câinele dezvoltă o stabilitate emoțională: el „iubește” libertatea critică a copilului și devine un „contact de neprețuit” în situații conflictuale. Câinele poate fi extrem de important pentru copii, dacă aceștia învață, la timp, să comunice corect cu el. Trebuie să avem însă o mare atenție, deoarece câinele poate uneori deveni chiar periculos pentru familie.

Câinii comunitari

Din punct de vedere istoric, după anii 1970, odată cu urbanizarea forțată a României și mutarea familiilor din gospodării în apartamente de bloc, s-a asistat la fenomenul de abandon masiv al câi-

Fig. 5 Câini comunitari

nilor de curte. Câinii fără stăpân sunt astăzi cunoscuți sub denumirea de câini comunitari. Aceștia fiind lăsați în stradă, fără protecție, și-au reactivat un spirit asemănător celui de haită, dar nu la fel de pregnant, trăind în grupuri mai mari sau mai mici pe străzi, în parcuri, păduri sau la gropile de gunoi. Lupta de supraviețuire, marcarea teritoriului, înmulțirea și lipsa hranei, toate acestea pot conduce la apariția stărilor conflictuale în care omul poate cădea victima acestora. Mai mult, câinii sălbatici devin reali competitori ai haitelor de lupi din păduri, învățând să vâneze animale sălbatice. Câinii neîngrijiți de om sunt purtători de zoonoze care pot afecta grav sănătatea copiilor ce se joacă în parcuri sau în spații unde trăiesc aceștia. Principala măsură pe care omul trebuie să o ia față de aceste animale este aceea de ocrotire necondiționată, prin sterilizare și îngrijire veterinară adecvată, în cadrul unor centre de reabilitare, urmată de adopția lor pentru ca acești câini să poată beneficia de o viață normală într-o familie, curmând astfel suferința la care sunt supuși.

Bibliografie

Publicații ale specialiștilor

1. *** „Studiu privind estimarea populațiilor de carnivore mari și pisică sălbatică din România (*Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Lynx lynx* și *Felis silvestris*) în vederea menținerii într-o stare favorabilă de conservare și pentru stabilirea numărului de exemplare din speciile strict protejate care se pot recolta în cadrul sezonelor de vânătoare 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, Universitatea Transilvania Brașov, 2016.
2. Bayerisches Staatsministerium für Umwelt, Gesundheit und Verbraucherschutz (2007): Managementplan Wölfe in Bayern – Stufe 1. München.
3. Gesellschaft zum Schutz der Wölfe, Hrsg. (2007): Wolfverhalten. Ethologie in der Schule. Methoden moderner Verhaltensbeobachtung am Beispiel von Wölfen. Filander Verlag.
http://www.forestdesign.eu:81/VOLUNTARI/site/GHID_URME_SANDURADU%20PRINT.pdf
4. Jung, H., D. Döring u. U. Falbesaner (2007): Der tut nix! – Gefahren vermeiden im Umgang mit Hunden. Ulmer Verlag, Stuttgart.
5. Leonard, J. A., Vila, C., & Wayne, R. K. (2005). FAST TRACK: Legacy lost: genetic variability and population size of extirpated US grey wolves (*Canis lupus*). *Molecular Ecology*, 14(1), 9-17.
6. Mech D. u. L. Boitani, Hrsg. (2003): Wolves – Behavior, Ecology und Conservation. 2. Aufl. University of Chicago Press.
7. Okarma H. & D. Langwald (2002): Der Wolf. Ökologie – Verhalten – Schutz. 2. Aufl. Parey Verlag, Berlin.
8. Parker, H. G., Kim, L. V., Sutter, N. B., Carlson, S., Lorentzen, T. D., Malek, T. B., Johnson G.S., DeFrance H.B, Ostrander E.A., Kruglyak L., & Kruglyak, L. (2004). *Genetic structure of the purebred domestic dog*. *Science*, 304(5674), 1160-1164.
9. Promberger B. & C. J. Roché (2002): Faszination Wolf – Mythos, Gefährdung, Rückkehr. Franckh-Kosmos Verlag, Stuttgart. *This well-illustrated book provides information on lifestyle, current stock situation and return of the wolf. 9 different wolf voices can be heard on the enclosed CD.*
10. Promberger-Furpass B., Surth P., Predoiu G. (2001) *Carpathian Large Carnivore Project. Annual report*, Zărnești, România, 77 pp.
11. Reinhardt, I. und G. Kluth (2007): Leben mit Wölfen – Leitfaden für den Umgang mit einer konfliktträchtigen Tierart in Deutschland. BfN-Skripten 201. Bonn-Bad Godesberg.
12. Scherf, G. (2001): Wolfsspuren in Bayern: Kulturgeschichte eines sagenhaften Tieres. Buch- und Kunstverlag Oberpfalz.
13. Sandu R.M. (2012) Mic ghid de identificare și interpretare a urmelor, marcajelor și semnelor carnivorelor mari, Focșani.
14. Vilà, C., Amorim, I. R., Leonard, J. A., Posada, D., Castroviejo, J., Petrucci - Fonseca, F., ... & Wayne, R. K. (1999). Mitochondrial DNA phylogeography and population history of the grey wolf *Canis lupus*. *Molecular Ecology*, 8(12), 2089-2103.

Materiale didactice

Filme didactice

Peder Norlund: „Kim si lupul” (Kim und die Wölfe). *Film pentru copii peste 6 ani.*

Adrese de internet

Carnivore mari. Lupul <http://www.carnivoremari.ro/lupul.php>

despre lup în Germania www.canislupus.de

Copiii și Natura 2000, colecție de jocuri în natură - la Milvus

<http://milvus.ro/wp-content/uploads/2008/02/CopiiișiNatura2000-web.pdf>

Pentru recunoașterea urmelor la Milvus

<http://milvus.ro/wp-content/uploads/2008/02/Nyomhatarozo-RO-print.pdf>

Portal The Global Biodiversity Information Facility: GBIF Backbone Taxonomy, 2013-07-01.

www.gbif.org/species/5219173

Further information about the behavior, myths, stories about the wolf.

<http://www.canilobo.de/de/wolf/lebensraum.php>

<http://animaldiversity.org/>

www.schulhunde.de Website with information about the security training and an overview map with the regional groups, seminar offers for teachers with or without own dog who would like to take part in the project „Biting it?”

www.thebluedog.org

Website with information on bite prevention for younger children and first-graders (www.dvg.net/index.php?id=677: Blue-Dog-seminars for pedagogues).

www.bvet.ch

Website with downloads to an outstanding doctoral thesis. Questions like „Which dogs bite?”, „In which situations do dogs bite?”, „Who are the victims ?” are treated.

Organizații suport

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus” E-mail: office@milvus.ro, 540600 Tîrgu Mureș OP1 CP161, Tel/Fax:+40 265 264726, <http://milvus.ro/>
Centrul Chinologic „Dr. Aurel Greblea” Sibiu, Str. Calea Dumbrăvii nr. 157, 550399 Sibiu, România, Telefon: 40 (269) 23.51.81, Fax: 40 (269) 24.00.90.

Centre pentru adopția câinilor comunitari <http://www.adoptiicaini.ro/centre-de-adopții/>

Date contact Grădini Zoologice, Centre de Reabilitare autorizate în România

1. Grădina Zoo Dragoș Vodă - Vânători Târgu Neamț, Jud. Neamț Tel. 0233/ 790.140, Fax. 0233/ 790.231
2. Grădina Zoologică „Ion Crișan” Reșița, Str. Parcului FN, loc. Reșița, jud. Caraș - Severin, Tel. 0255/ 210.483, 215.035, Fax. 0255/ 212.483, 210.483
3. Grădina Zoologică Baia Mare, Str. Petofi Sandor, nr. 28, loc. Baia Mare, jud. Maramureș, Tel. 0262/ 276.998
4. Grădina Zoologică Băneasa, Aleea Vadul Moldovei, nr. 4, sector 1, București Tel. 021/ 269.06.00, Fax. 021/ 269.06.05
5. Grădina Zoologică Bârlad, Loc. Bârlad, Tel. 0235/ 412.952, Fax. 0235/ 416.867
6. Grădina Zoologică Brașov, Str. Brazilor, nr. 1, loc. Brașov, jud. Brașov, Tel/ Fax. 0268/ 337.787
7. Grădina Zoologică Bucov, Ploiești, Tel/ Fax. 0244/ 275.972,
8. Grădina Zoologică Călărași, Str. Parc Dumbrava, nr. 1, loc. Călărași, Tel/ Fax. 0242/ 314.152
9. Grădina Zoologică din cadrul S.C.Turism și Tratament Aqua S.R.L. Orțișoara-Băile Călacea, jud.Timiș, Tel. 0256/ 379.612, 0722.338.527, Fax. 0256/ 379.560
10. Grădina Zoologică Gârboavele Galați, Pădurea Gârboavele, com. Vânători, jud. Galați, Tel. 0236/ 431.961, Fax. 0236/ 414.475
11. Grădina Zoologică Hunedoara, Str. Pădurii, FN, loc. Hunedoara, jud. Hunedoara, Tel. 0728/ 284.419
12. Grădina Zoologică Oradea, Str. Matei Basarab, nr. 1, loc. Oradea, jud. Bihor, Tel. 0259/ 434.547, Fax. 0259/ 440.438
13. Grădina Zoologică Pitești “Pădurea Trivale” Str. Obor, nr. 3, loc. Pitești, jud. Argeș, Tel. 0248/ 223.203, Fax. 0248/ 218.266
14. Grădina Zoologică Râmnicu Vâlcea, Str. Ostroveni, nr. 95, loc. Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea, Tel/ Fax. 0250/ 734.271
15. Grădina Zoologică Sibiu, Str. Calea Dumbrăvii, nr. 142, loc. Sibiu, jud. Sibiu, Tel/ Fax. 0269/ 252.996
16. Grădina Zoologică Târgoviște, Calea Domnească, nr. 171 B, loc. Târgoviște, jud. Dâmbovița, Tel/ Fax. 0245/ 616.558
17. Grădina Zoologică Târgu-Mureș, Primăria Municipiului Târgu – Mureș Str. Verii, nr. 57, loc. Târgu Mureș, jud. Mureș, Tel/ Fax. 0265/ 236.408
18. Grădina Zoologică Timișoara, B-dul CD Loga, nr. 1, loc. Timișoara, Tel. 0256/ 408.300, Fax. 0256/ 408.390
19. Menajerie Colț Zoologic Ilișești, jud. Suceava Str. Principală, nr. 781, loc. Ilișești Tel. 0721.224.076
20. Parc Zoologic Rădăuți, Str. Ștefan cel Mare, nr. 70, loc. Rădăuți, Tel. 0230/ 561.909
21. Parcul Zoologic „Cozla” Piatra Neamț, Str. Ștefan cel Mare, nr. 6, mun. Piatra Neamț, jud. Neamț Tel/ Fax. 0233/ 217.167
22. Parcul Zoologic Brăila, Șoseaua de centură Brăila, Tel. 0239/ 615.498, Fax. 0239/ 615.499

Subspeciile speciei *Canis lupus*

1. *Canis lupus albus* <<http://www.gbif.org/species/6164200>> subspecies
2. *Canis lupus alces* <<http://www.gbif.org/species/6164189>> subspecies
3. *Canis lupus arabs* <<http://www.gbif.org/species/6164216>> subspecies
4. *Canis lupus arctos* <<http://www.gbif.org/species/6164203>> subspecies
5. *Canis lupus baileyi* <<http://www.gbif.org/species/6164191>> subspecies
6. *Canis lupus beothucus* <<http://www.gbif.org/species/6164180>> subspecies
7. *Canis lupus bernardi* <<http://www.gbif.org/species/6164205>> subspecies
8. *Canis lupus campestris* <<http://www.gbif.org/species/6164193>> subspecies
9. *Canis lupus chanco* <<http://www.gbif.org/species/6164182>> subspecies
10. *Canis lupus columbianus* <<http://www.gbif.org/species/6164208>> subspecies
11. *Canis lupus crassodon* <<http://www.gbif.org/species/6164195>> subspecies
12. *Canis lupus dingo* <<http://www.gbif.org/species/6164184>> subspecies
13. *Canis lupus familiaris* <<http://www.gbif.org/species/6164210>> subspecies
14. *Canis lupus filchneri* <<http://www.gbif.org/species/6164207>> subspecies
15. *Canis lupus floridanus* <<http://www.gbif.org/species/6164196>> subspecies
16. *Canis lupus fuscus* <<http://www.gbif.org/species/6164185>> subspecies
17. *Canis lupus gregoryi* <<http://www.gbif.org/species/6164212>> subspecies
18. *Canis lupus griseoalbus* <<http://www.gbif.org/species/6164197>> subspecies
19. *Canis lupus hattai* <<http://www.gbif.org/species/6164186>> subspecies
20. *Canis lupus hodophilax* <<http://www.gbif.org/species/6164213>> subspecies
21. *Canis lupus hudsonicus* <<http://www.gbif.org/species/6164198>> subspecies
22. *Canis lupus irremotus* <<http://www.gbif.org/species/6164187>> subspecies
23. *Canis lupus labradorius* <<http://www.gbif.org/species/6164214>> subspecies
24. *Canis lupus ligoni* <<http://www.gbif.org/species/6164199>> subspecies
25. *Canis lupus lupus* <<http://www.gbif.org/species/7193871>> subspecies
26. *Canis lupus lycaon* <<http://www.gbif.org/species/6164202>> subspecies
27. *Canis lupus mackenzii* <<http://www.gbif.org/species/6164188>> subspecies
28. *Canis lupus manningi* <<http://www.gbif.org/species/6164215>> subspecies
29. *Canis lupus mogollonensis* <<http://www.gbif.org/species/6164201>> subspecies
30. *Canis lupus monstrabilis* <<http://www.gbif.org/species/6164190>> subspecies
31. *Canis lupus nubilus* <<http://www.gbif.org/species/6164217>> subspecies
32. *Canis lupus occidentalis* <<http://www.gbif.org/species/6164204>> subspecies
33. *Canis lupus orion* <<http://www.gbif.org/species/6164192>> subspecies
34. *Canis lupus pallipes* <<http://www.gbif.org/species/6164181>> subspecies
35. *Canis lupus pambasileus* <<http://www.gbif.org/species/6164206>> subspecies
36. *Canis lupus rufus* <<http://www.gbif.org/species/6164194>> subspecies
37. *Canis lupus tundrarum* <<http://www.gbif.org/species/6164183>> subspecies
38. *Canis lupus youngi* <<http://www.gbif.org/species/6164209>> subspecies

Activități

Obiectivele activităților

- Cunoașterea unor noțiuni elementare cu privire la comportamentul prădătorilor de talie mare prin exemplul oferit de lup și câine;
- Instruirea practică privind comportamentul sigur și corect în comunicarea copil-câine;
- Gestionarea corectă a propriilor emoții în contactul direct cu animale vii;
- Observarea și interpretarea comportamentului lupului în captivitate;
- Identificarea potențialelor conflicte legate de creșterea numerică a populației de lup și elaborarea unor soluții logice;
- Observarea și interpretarea corectă a comportamentului câinilor fără stăpân și identificarea potențialelor soluții legate de situații conflictuale om-câine;
- Aprecierea corectă a calităților lupului și câinelui în relația cu natura și omul.

Activități

Activitatea 1	E gata de joacă sau mușcă?
Activitatea 2	Lupul în captivitate
Activitatea 3	Lupul ca specie generatoare de conflicte
Activitatea 4	Rolul lupului în natură
Activitatea 5	Orice rasă contează
Activitatea 6	Lupii și presa
Activitatea 7	Lupul ca specie cheie
Activitatea 8	Amprente în natură
Activitatea 9	Câinii și presa

Anexe

Anexa 1_1	Când este câinele un bun partener de joacă?
Anexa 2_1	Cine îl conduce pe lup?
Anexa 4_1	Fișă de lucru pentru profesori - sugestii pentru discuții
Anexa 4_2	Personajele jocului
Anexa 5_1	Modele puzzle cu rase de câini
Anexa 5_2	Calitățile raselor de câine
Anexa 6_1	Exemple de articole de presă accesate on line
Anexa 6_2	Exemple de articole de presă accesate on line English version
Anexa 6_3	Densitatea populației de lup pe teritoriul României
Anexa 6_4	Harta despăgubirilor datorate atacurilor de lup
Anexa 7_1	Jocul de cărți Rețeaua trofică
Anexa 7_2	Specii cheie
Anexa 7_3	Model organigramă și piramidă trofică
Anexa 9_1	Articole despre câini
Anexa 9_2	Articole despre câini – English version

E gata de joacă sau mușcă?

Să cunoaștem elementele de bază cu privire la comportamentul câinilor – prevenirea mușcăturii

© Dr. Hildegard Jung

În continuare, este prezentată experimentarea instruirii (proiectul pentru activități de prevenire: „Mușcă?”), capitol dezvoltat de Dr. med. vet. Hildegard Jung, supus legislației drepturilor de proprietate intelectuală (Eng. *copyright*). Această acțiune poate fi derulată numai cu personal calificat și câini instruiți.

Context informativ

Conceptul de prevenire a mușcăturii

În anii '70, la nivel global, au fost dezvoltate programe educaționale „Să previi o mușcătură”, acestea fiind introduse în Germania în urmă cu aproximativ 10 ani (în anii '90). Cercetări recente privind accidente casnice și rutiere care au implicat copii, au demonstrat că cei foarte mici și de vârstă preșcolară nu dezvoltă un comportament corect doar pe baza învățării teoretice a unor reguli, ei având nevoie de instruire practică. Programele anterioare de prevenire a mușcăturii aplicau 12 reguli de manipulare corectă a câinilor, potrivite copiilor de clasa a III-a sau chiar celor de clasa a IV-a. Cu toate acestea, cea mai mare incidență a mușcăturilor provocate de câini este regăsită la grupele de vârstă de la 5 la 7 ani. Aceste probleme sunt determinate de următoarele cauze:

- Conștientizarea riscului și prevenirii acestuia**, care se implementează doar la școala primară (clasele I-IV). În acest context, pentru grupele de vârstă 5-6 ani vorbim de *conștientizarea rapidă a riscului*, cum ar fi de exemplu *recunoașterea momentului de atac*. Cu alte cuvinte, în gestiunea pericolului, cum ar fi manipularea cuțitului, foarfecelor, focului, câinilor, copiii au nevoie de o *reacție de conștientizare proactivă a riscului* cu care se confruntă, așa încât să poată, de exemplu, prinde cuțitul cu grijă, astfel încât să conștientizeze că nu se rănesc. Studiile au arătat că 80% dintre copiii cu vârsta de 7-8 ani pot să dispună de această reacție de conștientizare proactivă în gestiunea riscului. Pentru situații mai complexe, cum ar fi interacțiunile cu animale sau comportamentul în trafic, copiii au nevoie de o instruire care să le permită o înțelegere reală a prevenirii accidentelor. Copiii din cadrul grupei de 8-9 ani dezvoltă în particular *măsuri de prevenție bazate pe întrebări*. Din contră, copiii de 5-6 ani sugerează chiar măsuri de prevenție nerealiste, cum ar fi *să lovești câinele doar cu mânuși*, necunoscând faptul că acești copii sunt adesea mușcați din față, iar o mânășă pentru dinții câinelui nu constituie un obstacol real.
- Distincția eu-tu**. Copiii cu vârste de până la 7 ani, care au un comportament normal din punctul de vedere al dezvoltării, pot manifesta un comportament crud față de animale cum ar fi de exemplu: *introducerea degetului în ochi* sau tandrețuri precum *lovirea câinelui cu palma și împingerea*. În aceste situații, câinii sunt tratați de către copii ca niște obiecte în care pot introduce orice, motiv pentru care trebuie

Sezon:

Etapă școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Identificarea cauzelor pentru situații conflictuale între copil și câine și învățarea copilului să evite privirea directă în ochii câinelui;
- Recunoașterea *semnalelor de alarmare ale câinelui*, începând cu clasa a III-a;
- Învățarea manipulării independente și sigure a câinilor familiei și a celor străini (*învățarea comportamentului de evitare*);
- Experimentarea reacției câinilor ca *răspuns la semnalele propriului corp*, în cursul instruirii.

Notă importantă pentru profesori

Acțiunea se derulează doar cu personal specializat și câini instruiți.

Nu se folosesc câini proprii sau neinstruiți.

să fie garantată supervizarea activă din partea părinților, de multe ori prezența fizică a unui adult nefiind îndeajuns!

- c) Efectele regulilor de siguranță. Nu se observă efecte pozitive ale învățării acestora pentru copii de 4-6 ani. Chiar dacă ei le cunosc din punct de vedere teoretic, aceștia se comportă exact ca grupul control care nu cunoaște nicio regulă. La copiii de 7-8 ani, cunoașterea regulilor poate conduce la îmbunătățirea comportamentului. După instruirea practică pentru prevenire, majoritatea copiilor de 9-10 ani manifestă un comportament corect față de câini.

Regulă: Întotdeauna întreb un adult înainte de a intra în contact cu un câine!

Notă pentru adultul care supervizează

Copilul nu trebuie să meargă niciodată spre câine, ci trebuie să cheme câinele la el.

Motivație: Deplasarea spre câine poate să fie percepută, de acesta, ca o atitudine amenințătoare sau dominantă. Totuși, dacă este chemat câinele și nu răspunde apelului, pe de o parte nu-i este frică, iar pe de altă parte poate să reacționeze la inițiativa copilului, ca formă de subordonare.

Regulă: Stai calm și nemișcat cât poți!

Notă pentru adultul care supervizează acțiunea

Copilul trebuie să stea calm, să nu miște, pentru a nu provoca comportamentul de vânatoare al câinelui.

Motivație: Comportamentul de vânatoare al câinelui poate fi provocat de mișcări neașteptate și plânset. Întrucât prada este omorâtă în situații de atac, acest comportament este periculos. De cele mai multe ori, câinii tineri aleargă continuu împreună cu copilul jucăuș care, în situații reale, poate avea un final dramatic dacă de ex. copilul devine victimă și situația periculoasă. Instrucțiuni de tipul să «faci pe copacul», sunt practicate atâta vreme cât copilul poate să conștientizeze utilitatea reției proprii.

Fig. 6. Exersarea evitării contactului vizual (întoarcerii privirii dinspre câine) și luării poziției copacului, pentru situația în care se apropie un câine necunoscut

Cercetare specifică

Se dorește sensibilizarea copiilor față de limbajul câinilor pentru a-i proteja împotriva eventualelor atacuri. Totuși, un studiu britanic a demonstrat că preșcolarii și copiii, care tocmai au intrat la școală (alte grupe de vârstă nu au fost investigate), nu respectă coada, urechile, gâtul și nici posturile câinilor. Aceștia vor doar să vadă chipul câinilor și să îl umanizeze. Astfel, copiii interpretează adesea chipul câinelui mai degrabă ca pe ceva care inspiră teama (mârâit, buzele date în spate) decât ca pe o ființă prietenoasă (vezi Anexa nr. 1 _1).

Prevenirea mușcăturii – parte tehnică

Rezultatele cercetărilor realizate pentru copii de 8 ani au arătat că o activitate de succes privind *prevenirea mușcăturii* nu este rezultatul predării teoretice a regulilor, ci mai degrabă al instruirii practice, cu privire la dezvoltarea relației empatice și practicarea adoptării unui comportament corect.

Pentru a ajunge la acest nivel, copilul învață prin intermediul jocului, modul în care poate avea acces să înțeleagă dorința câinelui. Felul în care este abordat sau privit câinele poate fi testat prin joc. Emoțiile care sunt accesate în cursul acestor exerciții întăresc efectele învățării, ca urmare unele scenarii sunt jucate excesiv.

Atenție! Copiii învață comportamentul corespunzător doar prin instruire practică! Din acest motiv, primele lecții pentru copiii clasei I trebuie să fie repetate destul de des, iar copiii clasei a III-a pot deja să-și stăpânească emoțiile pentru situații surpriză. Începând cu clasa a V-a, învățarea regulilor de siguranță și accesul la exemple practice privind comportamentul și performanțele senzoriale ale câinilor, pot înlocui jocul orientat al copilului constituind, în acest fel, momentul favorabil instruirii practice.

Conflicte clasice copil-câine

1. Competiția pentru resurse precum hrană, jucării.

Rol jucat → să lase câinele singur – câine liniștit

2. Deranjarea câinelui în timpul somnului, când

mănâncă sau când păzește

Rol jucat → să lase câinele singur

3. Probleme legate de ierarhie

Instruire practică → „întreabă” câinele dacă vrea ceva

4. Comportament de vânătoare

Instruire practică → să ia poziție de siguranță → oprește comportamentul de vânător

5. Înțelegerea greșită a expresiei faciale și a limbajului corpului

Lecții teoretice → program diferit după grupe de vârstă

Parte practică: două reguli de bază în interacțiunea copil-câine

Copiii sub 8 ani nu introduc în propriul comportament reguli învățate teoretic, în mod abstract. De aceea, copiii trebuie să dezvolte un comportament corect. În primul rând, regulile de învățare sunt reduse la două de bază, experimentate în diferite și repetate situații, până când se manifestă comportamentul corect pentru fiecare copil. În perioada următoare este necesară realizarea mai multor repetiții, fie de către părinți, fie de profesori.

Mai jos sunt explicate cele două reguli majore pentru a gestiona corect interacțiunea copil-câine.

Regula nr. 1 Copilul asigură câmpul vizual al câinelui (nu ia câinele prin surprindere niciodată)

- a) *câini străini*: Să întrebe stăpânul dacă poate chema câinele! Dacă nu este niciun stăpân, atunci copilul nu trebuie să interacționeze cu câinele. Acesta trebuie lăsat în pace! Este cazul câinilor comunitari, prezenți în toată țara.
- b) *câinele de familie*: Să întrebe câinele dacă vrea să se joace!

Exercițiu: Copilul vorbește câinelui: *Azorel, vrei să te joci cu mine?*

Reacție pozitivă a câinelui (da!): câinele vine spre copil.

Reacție negativă a câinelui (nu!): câinele nu vine spre copil.

Regula nr. 2 Întotdeauna se deplasează câinele spre copil

Rezultatul aplicării eficiente a acestei reguli conduce la observarea comportamentului câinelui și a rolului ocupat în timpul jocului față de copil. Conflictul copil-câine poate să apară când copilul aleargă înaintea câinelui, dar acesta trebuie să rămână pe loc și să practice doar experiențele pozitive. Să fie curajos și să nu fugă din fața câinelui! Copilul învață astfel, prin experimentare, singura cale prin care înțelege că doar prin practicarea unui comportament corect poate avea succes!

Exercițiu: Când un câine aleargă după un copil, aceasta trebuie să rămână complet nemișcat și să strângă brațele pe lângă corp, adică să adopte poziția „copac”. *Stai și rămâi ne-*

Lista de verificare

- Programarea acțiunii: Faceți o programare cu o echipă externă (vezi persoanele de contact).
- Timpul alocat: Timpul de predare este de 2 ore, în două zile succesive, astfel încât copiii să vorbească acasă cu părinții și la școală cu profesorii lor despre subiectul învățat, pentru a deveni capabili să și experimenteze. Ambele ore sunt coordonate de instructorul pentru partea teoretică, în cea de-a doua oră vor intra la clasă unul sau doi instructori pentru câini dresați, iar profesorul copiilor sprijină întreaga echipă externă.
- Costurile de asigurare: ca disciplină opțională, copiii sunt asigurați la asociația de asigurări pentru accidente, iar câinii instruiți sunt asigurați pentru plata daunelor, în caz de accident. În Germania, pentru ambele vizite se percepe o taxă pentru acoperirea cheltuielilor (aprox. 3 euro/copil).
- Spațiul de desfășurare: Rezervați un spațiu corespunzător (de ex. sala de sport).

Niciun copil nu este obligat să interacționeze cu un câine real!

Nu trebuie să domine nicio presiune externă! De asemenea, observarea cu sprijinul profesorului clasei este esențială și eficientă.

Abilitățile necesare a fi dezvoltate trebuie să fie repetate.

De reținut! pentru profesor privind repetarea instruirii în siguranță:

1. Pentru copii mai mici de clasa a 3-a la fiecare 6 luni iar începând cu clasa a IV-a la fiecare 12 luni (cu câini de pluș).

mișcat și privești în zare!

Implementarea programului de prevenire a mușcăturii cu echipe externe: „Mușcă?”

Implementarea lecției

1. Prima oră în clasă – se folosesc câini de pluș:
  - a) Introducere cu privire la activitate, înțelegerea din punct de vedere emoțional a locului pe care câinele îl ocupă în cadrul jocului, învățarea și controlul propriului limbaj al corpului. *„Nu sunt o victimă și reacționez, dar mă manifest pentru a transmite calm și fermitate: Lasă-mă în pace!”* prin învățarea felului în care abordez un câine familial.
  - b) Practicarea pozițiilor de siguranță cu ajutorul câinilor de pluș: Copiii învață numele și pozițiile pe care trebuie să le adopte în situații reale, față de un câine real, prin practicarea poziției „copac”: copilul stă calm și relaxat pentru a anula instinctul de vânătoare al câinelui. Pentru a arăta „indiferență”, copilul se îndepărtează lent, pentru a evita saltul unui câine prietenos.
  - c) Practicarea modului sigur de a interacționa cu un câine de pluș:
Etapa I: Nu te deplasezi niciodată spre câine! Poți să îi ceri câinelui să interacționeze cu tine și accepți „un da” sau refuzul câinelui. Copilul învață cum să interacționeze cu un anumit nivel de frustrare și experimentează astfel personalitatea câinelui. Putem compara în acest fel cu o situație cunoscută când copiii, principalii noștri protagoniști, nu sunt întotdeauna dispuși să devină partenerii de joacă pentru alți copii.
Etapa a II-a: Evaluarea comportamentului copilului față de reacțiile neașteptate ale câinelui. În situația în care câinele reacționează total neașteptat și de nedorit, iar copilul va spune: „Ce i-am făcut pentru că acum câinele mârâie?” regula este: „Oprește-te! indiferent ce ai fi făcut! Lasă câinele în pace!”.
- Opțiune: Unele echipe pot să practice exercițiul cu același câine pe care l-au întâlnit la prima activitate. În acest caz, câinele nu va avea contact constant cu copiii. Aceștia vor veni în contact cu câinele doar la activitatea propusă. Câinii instruiți urmează instrucțiunile primite și arată respect față de echipă (de ex. spectacole cu câini, exercițiu pentru a arăta dantura câinilor).
2. Următoarele lecții depind de profesor, în baza unei programe sau a unui video (vezi fișierul internațional „Când un câine este un bun partener de joacă?” Vezi Anexa 1_1).
3. A doua oră se va derula într-o încăpere mare în care sunt câini adevărați.

Se repetă programul realizat anterior cu câinele de pluș, iar după amiaza elevii se împart în grupe mici pentru contactul cu câini adevărați: alergare și oprire, alergare și cădere precum și practicarea contactului tăcut și calm la sfârșitul exercițiului (cine vrea să... hrănească și să atingă câinele!).

Câinii sunt ținuți în lesă și doar la solicitarea explicită a copiilor aceștia pot să alerge liberi pentru o scurtă perioadă de timp.

.

Lupul în captivitate

Elemente introductive

Acțiunea este parte a unei excursii la grădina zoologică/centrul de reabilitare/ parcul natural cu lupi deținuți în captivitate.

Cum lupii nu sunt activi în cursul zilei, înainte de a intra în zona de vizitare sau când aceștia sunt hrăniți se recomandă rularea unui CD cu sunetele vocale ale lupului. De obicei, lupii aflați în captivitate reacționează rapid la sunete, se instalează atenția și alerta, intensificându-se întreaga lor stare de activitate. La scurt timp, înainte sau după hrănire, poate fi studiat foarte bine comportamentul unor membri ai haitei. Există asemănări evidente între comportamentul lupilor și cel al câinilor.

Postura – limbajul corpului

Perechea conducătoare din haită poate fi remarcată rapid întrucât lupii mențin capul ridicat și coada ușor ridicată. Ei emană o încredere de sine care confirmă fără îndoială supremația în interiorul haitei. Un lup de rang inferior va avea întotdeauna o poziție servilă când se apropie un lup de rang mai ridicat: își dă în spate urechile, se arcuiește umil și menține coada jos. Dacă lupul dominant arată o atitudine mai agresivă, celălalt îi va linge colțurile gurii pentru a-i face pe plac. Astfel, el imită comportamentul unui "cățeluș" care cerșește hrană, așa încât accentuează acest comportament servil. Ca un gest și mai puternic de obediență, lupul supus se așează într-o parte, își prinde coada între picioarele posterioare și abdomen, își înclină gâtul în jos. Astfel, își arată supunerea totală față de lupul dominant. Există situații când regurgitează hrana, pentru a oferi ca ofrandă.

Într-o dispută între lupi de diferite ranguri, de exemplu, pentru pradă sau un loc preferat de dormit, lupul dominant reacționează cu gesturi amenințătoare. Astfel, acesta stă cu picioarele anterioare bine înfipite în fața partenerului, își ridică urechile și coada până stă fixă în sus. Dacă partenerul nu este impresionat, atunci își ridică părul de pe gât și de pe spate, își ridică buzele, își arată caninii (denumiți popular colți) și scoate un urlet profund.

Implementarea acțiunii

1. Se ascultă CD-ul cu sunetele vocale ale lupului înainte de începerea acțiunii pentru ca elevii să fie bine pregătiți;
2. Se observă comportamentul și limbajul corpului tuturor membrilor unei haite de lupi;
3. Se identifică lupul conducător și se stabilește ierarhia lupilor în haită;
4. Se realizează documentare privind comportamentul tipic al lupilor, cu sprijinul fotografiei specializate.

Sezon:

Etaa școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Observarea și interpretarea comportamentului lupilor;
- Recunoașterea și înțelegerea propriului comportament în prezența lupilor.

Materiale necesare

- CD player și înregistrare cu sunetele vocale ale lupului
- Anexa 2_1 foaie de observație „Cine este lupul conducător?”
- Cartoane de scris, creioane
- Cameră digitală cu dispozitiv de apropiere

Atenție pentru profesorii!

- *Incintele pentru lupi respectă standardele internaționale de bunăstarea animalelor deținuți în captivitate, iar profesorii se asigură de acest lucru pentru că în alte condiții experiența poate fi traumatizantă pentru copii.*
- *Trebuie obținut consimțământul directorului grădinii zoologice sau a instituției înainte de a rula un CD cu sunetele vocale ale lupului în fața perimetrului acestuia!*

Lupul ca specie generatoare de conflicte

Sugestii pentru subiecte științifice la nivel mai înalt

Lupul: biologia și comportamentul

Motive: Niciun alt animal sălbatic nu determină reacții emoționale mai puternice ca prezența lupului în sălbăticie. Abordarea acestui subiect are conotații culturale și istorice profunde, atinge prejudecăți și stări emoționale primare precum frica și catalizează discuții controversate cu privire la creșterea populației de lupi sau la daunele provocate de aceștia în sălbăticie.

Subiecte propuse

- 1) *Urmărirea unui film atașat privind atacul lupului asupra unei stâni sau citirea unui articol de ziar.*

Copiii vor juca apoi rolurile: (1) cioban, (2) jurnalist, (3) primar, (4) jandarm, (5) săteni, (6) politicieni, (7) reprezentant al unei agenții de protecția animalelor.

Etapa I: Fiecare își va exprima o opinie în scris cu privire la subiectul urmărit, pe care o va citi și va fi apreciat pentru mesajul exprimat prin aplauze.

Etapa a II-a: Se va realiza o schemă a factorilor responsabili pentru evitarea conflictelor, folosindu-se o diagramă prestabilită: Anexa A1 de la activitatea nr. 7. Copiii vor poziționa în centru situația conflictuală și vor evidenția primii factori implicați în conflict.

Ulterior, ei vor identifica personajele care pot fi implicate secundar în conflict și vor explica relațiile dintre aceștia. Vor prezenta care este principala problemă de comunicare a conflictelor (în special legat de animale domestice din agricultură, vânătoare).

Este relevant de exprimat opinii privind subiectul lupilor pentru arealul studiat, în acord cu diferitele grade de expresie a stării de frică din partea copiilor.

- 2) *Analiza sumară a situațiilor locale și a șanselor pentru reconcilierea cu lupi în zona de conflict.*
- 3) *Prezentarea managementului lupului în România și posibilități de transfer la locul de studiu.*
- 4) *Studiu comparativ cu privire la acceptarea lupilor în alte țări europene și în America de Nord. Analiza diferențelor cu privire la România. Se rulează filmul atașat pe CD.*
- 5) *Lupii în istorie, religie, mitologie și povești.*
- 6) *Investigarea legăturii om-lup, începând cu Epoca de Piatră până în zilele noastre.*

Sezon:

Etapa școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Investigarea și evaluarea potențialului speciei pentru stări conflictuale în vederea elaborării unor posibile soluții cu privire la daunele provocate de lup în sălbăticie;
- Formularea unei poziții personale cu privire la lup, ca specie generatoare de conflicte.

Rolul lupului în natură

Scopul acestei activități este ca elevii să „între” în personajul lupului. În centrul acestei activități este definit conflictul dintre diferiți factori interesați, care caută o soluție de compromis pentru asigurarea conservării durabile a speciei. Este imaginată o dezbatere publică la primărie. În acest context, elevii pot exercita modul în care, intrând în personajul unui anumit factor, acesta poate să-și susțină argumentat propriul punct de vedere și poate răspunde la provocările celorlalți factori interesați. În decursul discuțiilor, elevii sunt invitați să dezvolte soluții comune.

Profesorul explică regulile jocului. Primarul, care are rolul de moderator (profesorul sau un elev), poate da cuvântul oricărui factor interesat de la masa negocierilor. Primarul știe exact cât timp alocă acestei acțiuni, poate limita timpul alocat vorbirii și nimeni nu are voie să jignească interlocutorii. Fiecare parte interesată conține un număr egal de elevi. În această dezbatere publică simulată există factori interesați obligatoriu în a fi prezenți, în funcție de situația conflictuală (de exemplu: vânător, cioban, politician, reprezentant al comunității locale). În funcție de știerea dezbătută ca situație conflictuală, numărul și tipul de factori interesați poate să se modifice.

Fiecare grup va învăța să își argumenteze opinia pe baza datelor oficiale sau colectate din literatura științifică, mass media. Calitatea argumentării se va nota. Pentru exprimarea unei opinii concise grupul trebuie să rezume aspectele cheie într-o declarație de 1-2 minute. Grupul va decide cine este purtătorul de cuvânt, după calitățile oratorice. Moderatorul este responsabil pentru aranjarea

Sezon:

Etapă școlară:

Grad de dificultate:

Fig. 7 Lup (*Canis lupus* L.) în habitatul lui natural.
Foto: piclease/Georg Pauluhn).

Obiectivele activității

- Să abordeze problema conflictului dintre om și lup știind că frecvența conflictelor crește cu afectarea habitatelor naturale.
- Complexitatea argumentelor tuturor factorilor implicați afectează modalitatea de prezentare a realității.
- Să descrie cauzele conflictului cu lupii și să tragă concluzii.
- Discută soluții, analizează opțiuni și comunică oficialităților răspunsul agreat de comun acord.

Fig. 8 și 9 : Forma de manifestare a comportamentului de „lup rău”, agresiv, animal de pradă, sau „lup bun”, pașnic, relaxat (*Canis lupus occidentalis*; Foto: Erich Thielscher)

Timp alocat

- cel puțin 2 ore de clasă și poate fi integrată cu alte discipline precum: dirigenție, etică, educație civică, română, limbi străine, geografie.

Materiale necesare

- Anexa 4_1 profesor / fișă de lucru

Sugestii pentru discuții

- Anexa 4_2 șablon
Caracterele jocului de rol

În loc de introducere la subiectul Lup Activitatea 6

Este recomandată analiza comparativă a diferitelor articole de ziar cu subiectul Lup. În plus sau alternativ, poate fi derulat un clip sau film despre lup.

Sugestii

Searching for wolves in snowy Romania

https://www.youtube.com/watch?v=S_i6NLP0fHc

Die wilden Räuber der Karpaten Teil 2

<https://www.youtube.com/watch?v=sMSypelFHP4>

13 oi sfâșiate de o haită de lupi, în Harghita
(13 sheep torn apart by a pack of wolves in Harghita)

<https://www.youtube.com/watch?v=Z7MsBlfALes>

Urlet de lupi in România (wolves howling in Romania)

<https://www.youtube.com/watch?v=HcuyMGNcxTo>

rea locului fiecărui reprezentant de grup cu ajutorul unor etichete care poartă numele grupului. Se formează un cerc și membrii grupului din afara cercului pot să semnaleze intrarea în cercul discuțiilor pentru a face cele mai bune declarații sau a da cele mai bune răspunsuri. Se urmărește astfel sudarea grupului și recunoașterea calităților fiecărui membru pentru anumite momente ale dezbaterii și eficientizarea negocierii.

Implementarea jocului

După ce moderatorul poziționează locul fiecărui reprezentant, prezintă succint situația conflictuală și invită auditoriul să ia cuvântul. Odată încheiate pozițiile fiecărei părți, moderatorul invită la dezbateră publică pentru atenuarea conflictului. În toată această perioadă se vor nota cele mai stringente probleme. Dezbateră poate dura 30 de minute sau se poate prelungi, de fiecare dată permițându-se intrarea în discuție prin încurajarea semnalizării în interiorul grupului.

Reflecția

În urma discuțiilor, moderatorul va evidenția subiectele fierbinți ale dezbaterii și va invita elevii la negocierea soluțiilor. De asemenea, moderatorul poate da teme de casă, pentru documentare, în scopul identificării celor mai bune soluții.

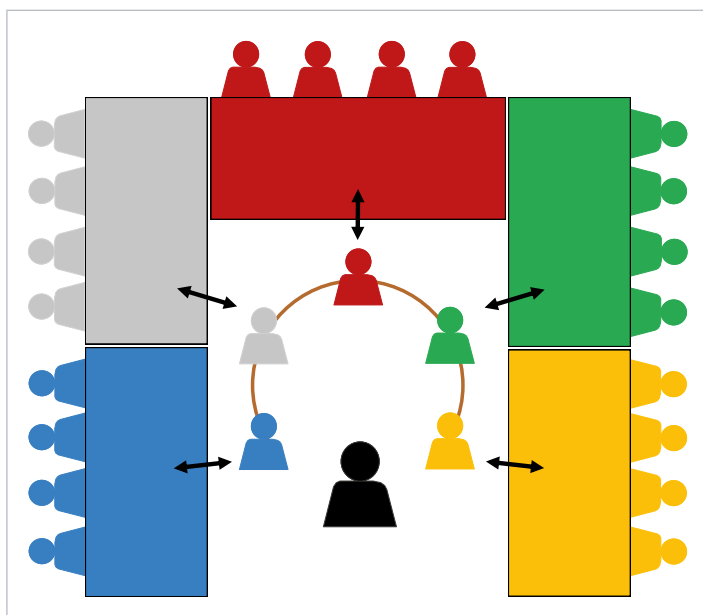

Fig. 10: Schema aplicării metodei Fishbowl. Fiecare participant la discuție poate fi schimbat cu parteneri din propriul grup de interes. Moderatorul va agreea câte schimburi pot fi făcute sau ce tip de semnal va da în acest sens, ca de exemplu un semn discret pe umăr (după Celina Stanley, ANL).

Orice rasă contează

Generalități

Este practic imposibil să fie estimat potențialul genetic al speciilor. Acest lucru este evident și în cazul lupului, specie care a generat o diversitate de rase de câini certificate genetic. Practic, baza genetică a lupului este extrem de puternică, oferind posibilități multiple de expresie în cele peste 400 de rase de câini. În anul 1992, a fost semnată la Rio de Janeiro (Brazilia) Convenția privind diversitatea biologică, care are ca scop conservarea și utilizarea durabilă a diversității genetice, precum și accesul la resursele genetice și împărțirea echitabilă a beneficiilor care rezultă din utilizarea acestora. Se recunoaște astfel că orice resursă genetică este importantă pentru echilibrul natural și poate fi utilă omului. Domesticirea lupului și crearea raselor de câini este unul dintre cele mai bune exemple prin care se poate demonstra utilitatea fiecărei specii și rase noi care contribuie la creșterea diversității genetice a speciilor.

Exercițiu

Încălzirea (opțional)

Lecția poate începe cu o serie de întrebări provocatoare, al căror scop este acela de a dezvălui elevilor aptitudinile speciale ale câinilor.

Iată câteva exemple:

- „Pot detecta cu nasul explozibili și droguri?”
- „Pot oferi confort și afecțiune persoanelor cu dizabilități?”
- „Pot strânge turma de oi?”
- „Pot găsi vânatul (de ex. rața împușcată) pe care să îl aducă la vânător?”
- „Poți căuta fără miros?”

Etapa I: Câinii din viața noastră.

Elevii conștientizează că oamenii au nevoie de câini pentru foarte multe activități. Aceștia încep să se gândească la toate posibilele utilizări ale câinului din viața de zi cu zi. Profesorul poate aduce exemple, cum ar fi utilizarea câinilor în: spital, închisoare, aeroport, poliție, sport și asistarea persoanelor cu dizabilități (Anexa 4_2 fișa de lucru a cadrelor didactice, Lista de abilități pentru câini). Profesorul va stimula discuțiile cu elevii și va nota pe tablă ideile acestora.

Etapa a II-a: Câinii sunt indispensabili.

Elevii sunt împărțiți în șase grupe cărora li se va distribui câte o carte de joc din Dog Puzzle (copie Anexa 5_1). Asocierea celor șase cărți de joc va constitui grupul ca întreg, elevii fiind determinați să lucreze ca o echipă, unul dintre ei fiind „secretar” și va nota succint ideile preluate din discuții. Elevii citesc cu atenție descrierea fiecărei cărți de joc și trebuie

Sezon:

Etapa școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Să descopere cum câinii ajuta oamenii și modul în care aceștia sunt instruiți.
- Percepe importanța și rolul lupului pentru ecosisteme și pentru oameni.
- Recunoaște potențialul naturii și importanța biodiversității pentru supraviețuirea omului.
- Învăță diversitatea raselor și comparația dintre lup și câini.

Timp alocat: 45 de minute

Integrarea în alte discipline: limbi străine, etică, sociologie, dirigenție

Materiale de studii

- Anexa 5_1 șablon câine puzzle pentru determinarea grupului
- Anexa 5_2 listă fișa de lucru a cadrelor didactice privind studiul abilităților pentru câini

Fig. 11 Câinii pot induce starea de bine, cum este cazul câinilor pentru terapie (Foto: Farah Dogs)

să asocieze activitățile cu sprijinul oferit de câini (de exemplu câine de terapie, câine de circ, câine ghid sau câine de salvare). În plus, elevii pot învăța rasele din Dog Puzzle și învăța să rezume ce anume cunosc despre ea. În final, fiecare grup prezintă propriile rezultate.

Etapa a III-a: Ce sarcini pot realiza acești câini? (Opțional).

Fiecare elev primește o etichetă adezivă pe care scrie o sarcină specifică pentru câini și pe care trebuie să o poată îndeplini (de exemplu, mai întâi ridică un obiect pentru a deschide ușa sau pentru a găsi lucruri speciale). Elevii trebuie apoi să își prezinte concluziile și să realizeze o listă pe care să o supună discuțiilor argumentate.

Etapa a IV-a: Înapoi la rădăcini.

Activitatea este necesară pentru a-i ajuta pe elevi să înțeleagă că lupii și câinii au un strămoș comun. Omul a îmblânzit lupul și apoi a contribuit la realizarea diferitelor rase, după necesitățile sale. Elevul înțelege astfel asemănările și deosebirile dintre caracteristicile lupului și câinelui. Se pot realiza comparații privind manifestarea instinctului de vânătoare. Aflând asemănările dintre lup și câine, modul în care se formează rasele de câini, elevii pot să înțeleagă importanța accesării biodiversității pentru viața noastră de zi cu zi. Elevii rețin astfel că toate rasele de câini sunt provenite din strămoșul ancestral al lupului. Există certificate genetic peste 400 de rase și se estimează a fi mult mai multe (între 700 și 800). Cereți elevilor exemplificarea de rase și stabiliți împreună asemănările și deosebirile față de lup.

Exemple de formulare a problemelor comparative

- *Comportamentul social*: comparați relația existentă în haită cu relația om-câine. Cum poate fi folosit acest comportament al câinelui în terapia persoanelor cu dizabilități?
- *Instinctul de apărare*: Lupul se protejează pe sine și propria haită, iar câinii își protejează propriii căței, dar și pe proprietarii lor.
- *Viteza de deplasare*: Comparați viteza de deplasare a lupilor față de cea a câinilor de vânătoare (de ex. un ogar antrenat poate depăși viteza lupului).
- *Delimitarea teritorială*: Lupul își marchează teritoriul cu ajutorul secrețiilor și urletului, iar câinele recunoaște ca teritorialitate locul circumscris de stăpân (câine de pază).
- *Mirosul*: Lupul folosește simțul mirosului pentru memoria urmelor și vânătoare. Această sensibilitate a fost păstrată la foarte multe rase de câini și cu precădere la câinii folosiți de salvamontiști (pentru căutarea de supraviețuitori sau cadavre) sau de polițiști (pentru detectarea de explozibil, droguri).

Întrebare suplimentară: Ce s-ar fi întâmplat dacă lupii ar fi dispărut înainte să fie domesticiți? Cereți-le elevilor să reflecteze asupra afirmației: „Fiecare specie are valoare și potențial în beneficiul omului”. Faceți o paralelă între lup și alte specii (de exemplu vacă sau găină). Arătați-le elevilor imaginea unui zimbri, care este considerat strămoșul raselor de vaci de astăzi și realizați o discuție pe această temă. Căutați informații, inclusiv pe internet și enumerați beneficiile creșterii de bovine (lactate, produse de carne, forță de muncă). Prezentați imaginea strămoșului găinilor de astăzi. În mod similar, asociați cu beneficiile de astăzi ale creșterii de găini și pui (ouă, carne, vaccinuri).

Concomitent cu alte activități

Această activitate poate fi pregătitoare pentru aducerea la clasă a unui câine polițist sau pentru terapie, sau pur și simplu introdusă în timpul unei pauze mari când este implementată o activitate majoră despre lup sau câine.

Lupii și presa

Cererea tot mai mare de informație media captivantă devine din ce în ce mai complexă și confuză mai ales pentru tineri. Rapoartele despre lupi sau incidente în care sunt implicați câinii comunitari, mai ales, sunt dominate de diferite influențe, în funcție de părțile interesate, făcând dificilă găsirea unui punct de vedere obiectiv. Ca atare, această activitate sprijină elevul să poată avea propria capacitate de a discerne asupra obiectivității conținutului informației media, indiferent de sursă.

Introducere

Elevii sunt împărțiți în două sau trei grupe pentru a citi fiecare câte un articol. După a doua citire, elevii vor sublinia informațiile tehnice (faptele) cu albastru, argumentele pro-lupi sau pro-câini comunitari cu verde, iar cele contra cu roșu. Elevul înțelege astfel că poate sorta informația și se creează premisa de a reflecta independent asupra celor trei categorii de informații.

Facultativ

Elevii experimentați pot identifica ce anume informații lipsesc, cunoscând contextul faptei. O astfel de activitate poate fi folosită la limba engleză pentru stimularea traducerilor specializate.

Implementare concomitent cu alte activități

Această acțiune promovează dezbateră cu privire la fiabilitatea informațiilor sau a surselor de informații. În timpul jocului privind rolul lupului/câinelui, elevii trebuie să se confrunte cu diferite situații prezentate de mass media. Aceștia învață să studieze, să evalueze, să-și formeze propria opinie cu privire la o știre și să cerceteze pe cont propriu noi știri.

În România există în prezent peste 2500 de exemplare distribuite pe mai bine de 2/3 din suprafața țării (Anexa 6_3), în prezent existând despăgubiri în 8 județe (Anexa 6_4).

Sezon:

Etapă școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Cunoaște situația de conflict pe tema lupi și câini comunitari.
- Învață diferite stiluri de știre (neutră, obiectivă, subiectivă, senzatională, emoțională).
- Poate decela informațiile obiective de cele subiective.
- Poate realiza analiza comparativă a conținutului informațional pentru diferite articole de presă.

Timp alocat: 45 de minute

Integrarea în alte discipline: limbi străine, etică, sociologie, dirigenție

Materiale de studii: știri din ziare accesate pe internet

Lupul ca specie cheie

(Gândirea sistemică aplicată prin exemplul dat de Parcul Național Yellowstone din Statele Unite ale Americii))

Yellowstone National Park

Oamenii de acțiune tind adesea să se grăbească în declarații bazate pe analiza rapidă cauză-efect, luând în considerare o realitate liniară. Astfel se pierd posibile conexiuni, conducând la îndepărtarea de realitatea din teren. Gândirea sistemică include abilitatea de a identifica procesele și interrelațiile dintre părțile aparent ne semnificative, fără conexiune la nivel de macro-scală, fundamentând astfel mecanismul de dobândire a capacității gândirii sistemice pentru elevi, aceștia putând să învețe și să interpreteze corect și mai profund lumea în care trăiesc. Ecosistemele pot fi în mare măsură afectate de intrarea de specii exotice sau eliminarea speciilor native. În cazul Parcului Național Yellowstone, s-a demonstrat că reintroducerea lupului ca animal de pradă a schimbat în mod semnificativ piramida trofică prin plasarea acestuia în vârf. Este cel mai bun exemplu prin care se poate argumenta științific faptul că dispariția unei verigi semnificative din lanțul trofic poate avea efecte nefaste asupra echilibrului natural al ecosistemului.

Punere în aplicare

Se derulează videoclipul și se împart cărțile de joc (Anexa 7_1).

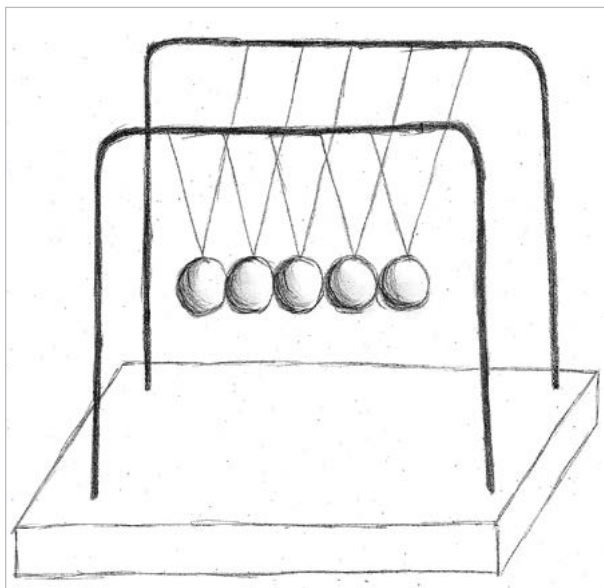

Fig. 12: Pendulul lui Newton (Grafica: Celina Stanley, ANL)

Sezon:

Etaa școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Să recunoască faptul că ecosistemele sunt foarte complexe și că orice schimbare în inventarul unei singure specii poate provoca modificări neașteptate în altă parte.
- Explorarea mecanismelor care cuplează bioticul cu abioticul.
- Înțelegerea rolului crucial jucat de lupi, ca animale de pradă, în modelarea expresiei mediului.

Timp alocat: 45 de minute

Poate fi activitate suplimentară de 30 de minute la alte discipline (limbi străine, dirigenție, studii sociale, istorie, geografie, abilități economice).

- gândire sistemică, rezolvarea problemelor, stimularea creativității, abilități ale gândirii analitice, înțelege alte moduri de remunerație.
- deschis la discuții, materiale de lucru de grup.
- Introducere video (Din vârful piramidei trofice în jos: Întoarcerea la sălbăcie în lumea noastră *From the top of the food chain down: Rewilding our world* de George Monbiot) https://www.youtube.com/watch?v=t3l9gDocYdk&list=PLOnJIERr2pU1OnoRiOse_enqijUzMOL-FJ%20&%20Index%20=%204
- opțional: Pendulul lui Newton ca film <https://www.youtube.com/watch?v=Ag1oeGdvUII>
- Carduri de șablon Anexa 7_1 „Piramidă trofică”
- fișa de lucru a cadrelor didactice Anexa 7_2

Reintroducerea lupilor în Yellowstone National Park <http://www.yellowstonepark.com/wolf-reintroduction-changes-ecosystem/>

Etapa I

Se vor predă elevilor noțiuni elementare privind lanțul trofic și rețeaua trofică. Profesorul numește câteva animale sau plante și le va da elevilor sarcina să identifice caractere comune.

În cinci runde de activitate, fiecare specie va fi poziționată în piramida trofică (Anexa 7_3):

- Prima rundă: lup, uliu (toate carnivorele sunt animale de pradă, nu au dușmani, se mai numesc consumatori terțiari);
- A doua rundă: plante ierboase, alge, arbori (toate plantele sunt producători primari);
- A treia rundă: cerbi, iepuri de câmp, rădașcă (toate sunt ierbivore sau consumatori primari);
- A patra rundă: șopârlă, nevăstuică, vulpe roșie (aceste specii mănâncă animale mici și se numesc consumatori secundari);
- A cincea rundă: ciuperci, bacterii (aceste specii sunt descompunătoare pentru toate cele de mai sus);

Toate grupele de animale sunt așezate pe o schemă sau pe tablă, în așa fel încât să fie realizată o piramidă trofică cât mai completă.

Etapa a II-a

Fiecare echipă va primi un set de imagini (Anexa 7_1). În acest moment, elevii sunt rugați să se uite doar la fotografie fără să vadă cealaltă față a cardurilor, care cuprinde informații scrise. Sarcina elevilor este de a aranja imaginile într-o piramidă, în baza cunoștințelor existente. Rezultatele sunt discutate cu toate echipele. La final, pe tablă va fi realizat lanțul trofic rezultat din analiza imaginilor. Se menționează că toate speciile sunt din Parcul Național Yellowstone. La nevoie, se va face o scurtă descriere a parcului (Anexa 7_2 fișa de lucru a cadrelor didactice).

Etapa a III-a

Acum, lupul este pus în evidență pe panou. Se solicită elevilor să reflecteze asupra consecințelor eventualei dispariții a lupului din piramida trofică. După ce au formulat presupunerile, vor urmări filmul „Rewilding our world” cu atenție sporită la partea privind reintroducerea lupilor în Parcul Național Yellowstone, unde sunt discutate consecințele negative asupra mediului. Secvența de film 02:23 - 03:54 min ar trebui privită de cel puțin două ori.

Ulterior, sunt discutate interacțiunile dintre diferitele niveluri trofice din istoria Parcului Național Yellowstone, în comparație cu rezultatele găsite anterior de elevi.

Se urmărește conectarea cu linii a speciilor din rețeaua trofică care interacționează (de exemplu, cerbul mănâncă iarbă și lăstari de arbori ceea ce conduce la reducerea extinderii pădurilor, mai puține păsări pot construi cuiburi și așa mai departe) pentru a ilustra și mai bine concluziile filmului. La final, elevii sunt întrebați ce anume i-a impresionat din această activitate.

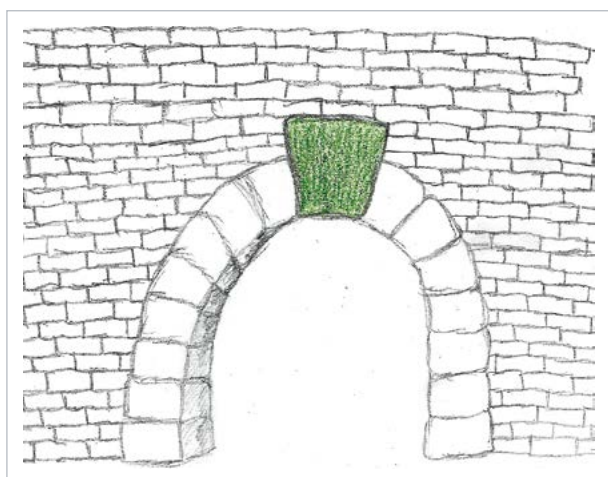

Fig. 13: Cheia de boltă într-un arc de piatră (Grafica: Celina Stanley, ANL)

Etapa a IV-a

Pentru a transmite ideea de bază privind distorsionarea realității, se va folosi exercițiul cu arcul de boltă. După cum se observă, cheia de boltă este dată de trapez (trunchi de piramidă), care se asociază cu lupul.

În natură, lupul este o „specie-cheie” (a se vedea, de asemenea, fișa de lucru pentru profesori Anexa 7_2). Prezența sa contribuie substanțial la formarea unui ecosistem complex. Impactul asupra mediului apare disproporționat în comparație cu frecvența reală de apariție a speciei. În cazul în care lupul este îndepărtat din ecosistem, apar o serie de modificări care îl afectează în întregime. Astfel, dacă ne raportăm la cheia de boltă, prin îndepărtarea acesteia riscăm prăbușirea întregului edificiu.

Alte specii-cheie

Fig. 14: Castorul ca specie-cheie (Castorii sunt considerați adevărați ingineri ai ecosistemelor, deoarece construiesc pe râuri baraje ce asigură formarea de apă stagnantă, favorabilă dezvoltării anumitor specii) (Foto: Hans Joachim)

Fig. 15: Specii de polenizatori cheie (Albina și mai ales speciile polenizatoare sălbatice) (Foto: Wolfgang Schruf)

Activitate opțională

Lecția va continua pentru ca elevii să înțeleagă mai bine structura unei rețele trofice, respectiv relațiile dintre plante și animale.

Elevii trag o carte dintr-un pachet cu 32 cărți de joc, se așează în cerc întinzând mâna în care prezintă celorlalți cartea cu specia pe care o reprezintă, cu degetul mare în sus. Profesorul sau un elev preia rolul moderatorului. „Soarele” devine ghemul de ață și jocul începe. Este selectată o singură persoană din cerc care descrie cum se conectează cu soarele.

Elevul ține strâns „soarele” și îl transferă altui elev care reprezintă o conexiune trofică stabilă, păstrând capătul de ață al ghemului în jurul degetului cel mare al mâinii care ține cartea. La fel se întâmplă până când participă toți elevii, în conformitate cu instrucțiunile de pe spatele cărților, ghemul derulându-se după fiecare elev intrat în joc. Se realizează o țesătură foarte puternică determinată de relațiile dintre specii. Apăsând pe rețea se poate observa fermitatea ei.

Etape de joc

- Să demonstreze importanța fiecărei specii individuale. Ce se întâmplă în cazul în care o singură specie este eliminată din rețea? Pentru aceasta, unui elev i se cere să tragă capetele sale de fir, să sesizeze cine depinde de ea și să discute despre deteriorarea echilibrului natural;
- Să demonstreze importanța speciilor-cheie. Ce se întâmplă dacă răpitorul dispare? Lupul va fi solicitat să stea pe vine, să demonstreze absența sa din lanțul trofic și să se lase firul liber. Ce se întâmplă acum cu prada (consumatorii primari și secundari)? Această acțiune duce la o creștere a numărului de elevi care reprezintă specii animale ce vor păstra firele. Dar când crește numărul consumatorilor, ce se întâmplă cu producătorii? Numărul acestora va scădea și astfel elevii vor fi solicitați și ei să dea drumul la fire. Modificările sunt observate și discuta-

Materialien (für die Fortsetzung)

- Wollknäuel oder Kordel (ca. 100 m lang, leicht reißbares Material – Gefahr von Strangulationen!)
- Anexa 7_1 Kopiervorlage Karten „Nahrungskette“
- Je ein Blatt Din A4-Papier pro Schüler
- Filzmarker und Kreppklebeband

ecosistem.

te de către elevi.

- Cheia de boltă sau lupul este ultimul care lasă rețeaua. La fel se discută observațiile elevilor.

Declarații și concluzii

Concluzionând, elevilor li se reamintește că ecosistemele și speciile din cadrul nivelurilor piramidei trofice reacționează foarte diferit la schimbări, o foarte mică schimbare putând afecta întregul ecosistem. Acesta este, printre altele, motivul pentru care avem nevoie de toate speciile dintr-un

Amprente în natură

Joc pentru copii

Tipul: joc de îmbogățire a cunoștințelor, de stimulare a creativității.

Durata: 30-50 minute (depinde de timpul de uscare a ghipsului).

Număr participanți: nelimitat.

Locul recomandat: în natură; după ce amprente sunt turnate în ghips, activitatea de multiplicare se poate desfășura în sala de clasă.

Descrierea activității:

Rareori avem norocul să vedem animalele sălbatice ce ne înconjoară, în schimb avem șanse mult mai mari să găsim urmele lăstate de ele: amprente, adăposturi, diverse părți ale lor (pene, fire de păr, coarne de căprior, de cerb), lășături, ingluvii etc. Cu ocazia oricărei excursii sau ieșiri în natură, indiferent de anotimp, vă recomandăm să luați cu dumneavoastră întotdeauna praf de ghips și puțină apă. Dacă aveți noroc, copiii vor găsi urme de animale prin noroi sau pe un sol mai fin. Puteți immortaliza aceste urme dacă amestecați ghipsul cu apa și turnați peste urmă. Trebuie să așteptați 30-50 de minute până ce se întărește (timpul depinde de cantitatea de apă folosită și de temperatură). Astfel, veți avea ocazia să păstrați și să duceți

Sezon:

Etapă școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Recunoașterea diferențelor dintre urma lupului și a câinelui
- Conștientizarea semnificației amprentelor asupra mediului

Materiale necesare: ghips, apă

Animale vii

Fig. 16 Realizarea amprentelor în ghips cu ajutorul câinilor

acasă o bucatăică din natură. Acasă sau în sala de clasă puteți refolosi aceste amprente, dacă faceți plastilină de casă (ingrediente: sare, făină, apă, ulei) și luați modelul amprentelor. După uscare, acestea pot fi vopsite, colorate, personalizate.

Dacă grupul dvs. a găsit urme într-o excursie, dar la a doua ieșire nu mai găsește și copiii sunt triști, puteți turna în ghips și diferite frunze.

Câinii și presa

Dezvoltarea opiniilor

Activitatea urmărește anumite obiective: [1] implicarea elevilor în activități curente legate de conflictele om-câini comunitari prezentate la știri; [2] eliminarea prejudecăților și automatismelor; [3] stimularea reflecției individuale și în echipă cu privire la valorile naturii și conștientizarea rolului civic în societate al omului; [4] promovarea creativității în căutarea soluțiilor.

Tipul activității: joc de îmbogățire a cunoștințelor, de stimulare a creativității și a simțului de responsabilitate față de animale în general; de schimbarea atitudinii de la indiferență la compasiune față de câinii abandonați și de reflecție privind potențiale soluții pentru ocrotirea acestora.

Lupta de supraviețuire, marcarea teritoriului înmulțirea și lipsa hranei poate conduce la apariția stărilor conflictuale în care omul sau speciile sălbatice periclitare pot cădea victima acestora. Câinii neîngrijiți de om, abandonați în perimetrul localităților, sunt purtători de zoonoze care pot afecta grav sănătatea copiilor ce se joacă în parcuri sau spații unde trăiesc aceștia. Principala măsură pe care omul trebuie să o ia este aceea de sterilizare și îngrijire adecvată în cadrul unor centre de reabilitare, urmată de **adopția** lor pentru ca aceștia să poată beneficia de o viață normală într-o familie, curmând astfel suferința la care sunt supuși.

Pătrunderea în sălbăcie a câinilor poate conduce la situații conflictuale asemănătoare celor determinate de coioți, ca urmare a eliminării lupului din Parcul Yellowstone. În România, există situații documentate în care câinii sălbăticiți ajung în păduri, se asociază în haite și devin concurenți neloiali pentru lup. Se asistă astfel la îndepărtarea populației carnivorelor mari cu efecte dramatice asupra biodiversității.

Subiecte propuse

1. *Se analizează secvențial două articole de presă propuse în anexa 9_1 privind situații conflictuale care implică câinii comunitari. Pot fi urmărite filme reprezentative privind efectele abandonului câinilor.*

Copiii vor juca apoi rolul: (1) proprietarului, (2) jurnalistului, (3) îngrijitorului, (4) jandarmului, (5) unor cetățeni, (6) politicieni, (7) protecția animalelor după modelul expus la Anexa 4_1 și 4_2.

Etapă I. Fiecare își va exprima o opinie în scris cu privire la subiectul urmărit, pe care o va citi și va fi notat pentru temeinicia fundamentării mesajului.

Etapă II. Reprezentarea schematică a factorilor responsabili pentru evitarea conflictelor

Se va folosi o diagramă prestabilită: organigrama din Anexa 7_3.

Elevii vor localiza în centru situația conflictuală și vor evidenția factorii principali implicați în conflict. Învăță să nu lucreze după modele prestabilite și dezvoltă propria lor organigramă, în baza modificării celei exis-

Sezon:

Etapă școlară:

Grad de dificultate:

Obiectivele activității

- Înțelegerea nevoii de afecțiune a câinilor comunitari
- Investighează și evaluează potențialul pentru stări conflictuale
- Elaborează soluții reale cu privire la câinii comunitari.

Materiale necesare

- filme
- planșă
- hârtii adezive
- creioane
- piuneze
- bandă adezivă.

tente.

Elevii vor identifica factorii secundari implicați în conflict și vor explica relațiile dintre aceștia.

Vor prezenta care este principala problemă de comunicare a conflictelor legat de prezența pe stradă a câinilor fără stăpân.

Este relevant de elaborat opinii privind subiectul câinilor comunitari pentru studiul de caz, în acord cu diferite grade de expresie a stării de compasiune.

Elevii vor reflecta asupra relației cauză și efect prin comparație cu situația creată în Activitatea 7.

Când este câinele un bun partener de joacă?

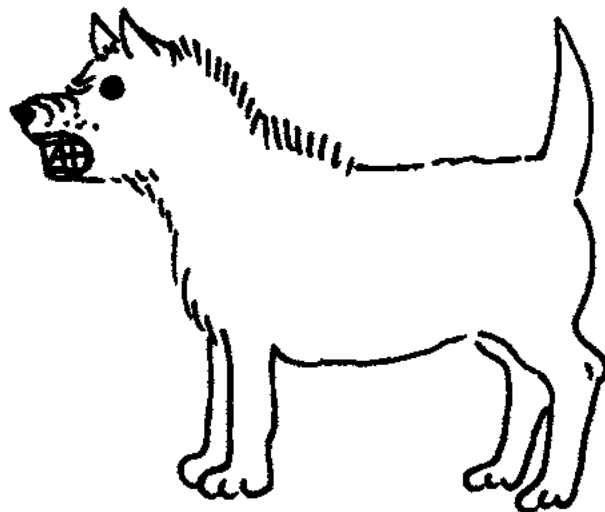
Caracterizarea a trei situații

Atac – câine agresiv

Caracteristici: Își arată colții, își încrețește pielea nasului, urechile și le orientează în direcția *înainte*, își zburlește blana de pe spate; își suge burta făcându-l să pară mai mare.

Semnificație: Câinele vrea să mărească distanța față de noi și amenință cu atacul.

Răspuns corect: Nu te apropia și lasă câinele în pace, nu îl provoca prin mișcări/plânset și conștientizează că trebuie să stai calm și să nu privești spre câine.

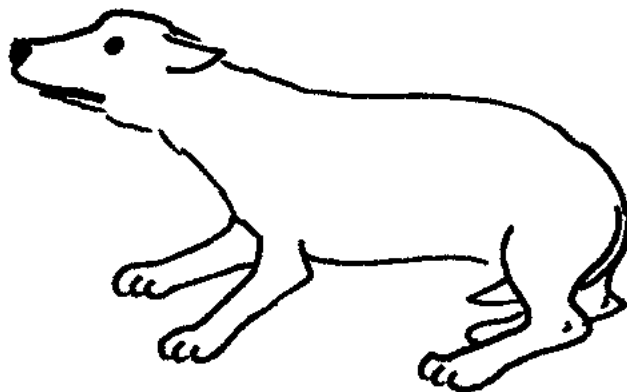

Câine îngrozit

Caracteristici: Își retrage înapoi colțurile gurii (de multe ori greșit interpretate de copii ca fiind un „zâmbet”), privire lăsată deprimată, urechile acoperite, apropierea picioarelor din spate, care, în ansamblu, îl fac să pară și mai mic.

Semnificație: Câinelui îi este frică și ar dori să crească distanță față de noi. **Pericol:** frica poate să se transforme direct în agresiune, la cea mai mică mișcare.

Răspuns corect: Nu te apropia și lasă câinele în pace, nu-l speria prin mișcări/voce stridentă, dar te rog insistent: îndepărtează-te în liniște sau oprește acțiunea care a speriat câinele. Uită-te departe de câine, în mod demonstrativ!

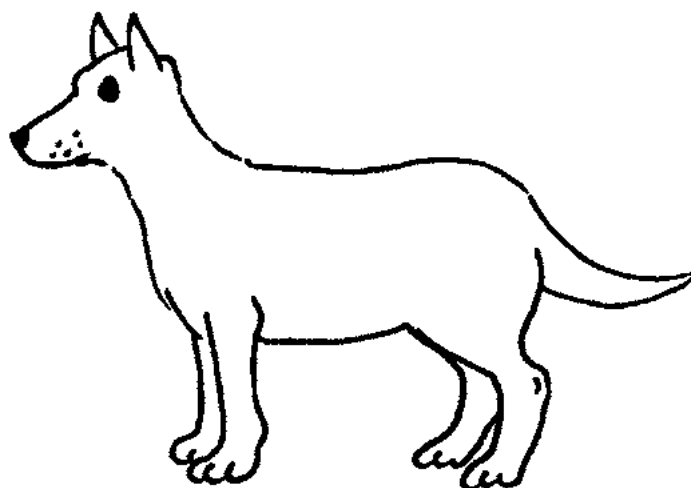

Câine relaxat și atent

Caracteristici: urechi, burtică și coadă relaxate.

Semnificație: Câinele este relaxat și deschis abordării directe.

Răspunsul corect: Întreabă câinele dacă vrea să se joace cu tine.

Cine îl conduce pe lup?

Situații comportamentale tipice

Lupul conducător (perechea alfa) aleargă, de obicei, drept și relaxat. Nu trebuie să-și demonstreze poziția constant în interiorul haitei. Din acest motiv coada lui stă relaxată, în poziție oblică.

Dar dacă vrea să-și manifeste poziția în cadrul haitei, sau dacă vrea să impresioneze un alt lup, el se va învârti cu coada ridicată și blana zbârlită pe spate. Din acest motiv, el arată mai mare decât este în realitate.

Un lup de rang inferior nu își ridică coada. Din contră: cu cât este mai mic în ierarhie, cu atât este mai supus, cu atât are coada mai atârnată.

Un lup care **arată frică** față de superiori, își reține coada între picioare. În același timp, își lasă urechile pe spate și își îndoaie picioarele, pentru a arăta cât mai mic posibil.

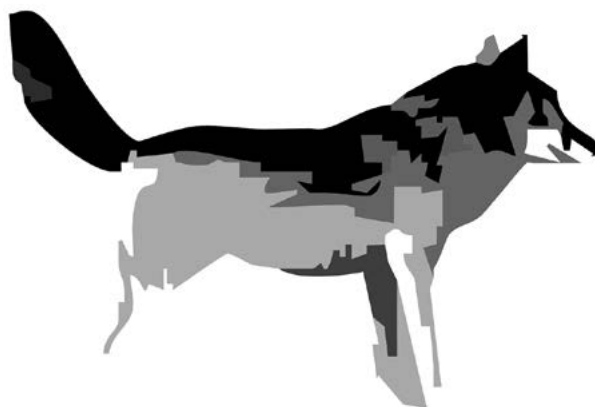
Dacă un lup este gata de atac, își ține coada în poziție orizontală, iar urechile în poziție verticală.

Lup/câine: Comportament în 5 imagini

Lupul și câinele manifestă exact aceleași posturi. Ca o excepție, doar pentru câinii care au urechi foarte mari, poziția urechilor nu este clar recunoscută. Trebuie întotdeauna să te uiți cu atenție la lup sau câine pentru a-i percepe starea.

Impresionare

Lupul arată o atitudine de impresionare prin prezentarea unei cozi ridicate spre vertical. Din acest motiv, el arată mai mare decât este.

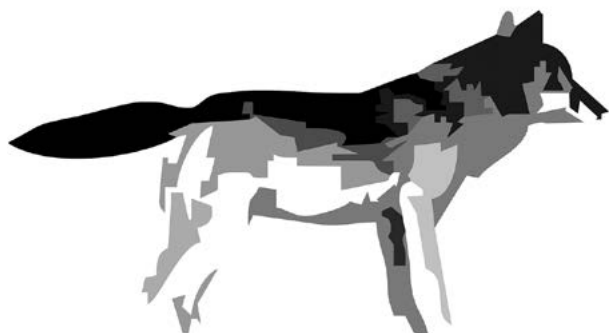

Liniștire

Acest lup vrea să liniștească și se arată supus, pentru că, de exemplu, este de rang mai mic, foarte tânăr sau nesigur. Cu cât este mai nesigur, cu atât este mai supus și cu atât mai mult își reține coada înspre în jos.

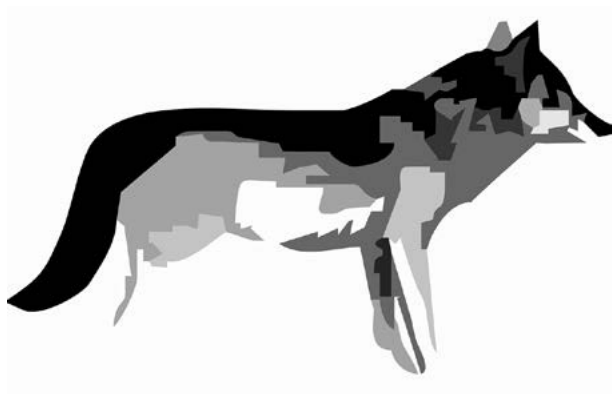

Agresivitate

Lupul apare agresiv. El are o coadă poziționată orizontal, bine întinsă și urechile ridicate.

Relaxare

Lupul este relaxat și atent. Urechile sunt ciulite, iar coada este oblică în jos.

Neliniște

Acestui lup îi este frică. Își strânge coada între picioarele din spate. În același timp își trage urechile înapoi și își înclină picioarele pentru a părea cât mai mic posibil. Își minimizează prezența.

¹ (Imaginile sunt reproduse cu permisiunea Swiss Federal Research Institute WSL obținută de ANL în data de 13.05.2009. Online Learning Workshop „Zottelpelz, Pinselohr und Goldauge - eine Unterrichtshilfe der WSL”, changed by Günther Lehner)

Fișă de lucru pentru profesori - sugestii pentru discuții

1. Ciobani proprietari de stână

„Aștept sprijin financiar pentru cazul în care am pierderi la stână pentru că se aplică măsuri de protecție: avem destui câini de pază dar mai vrem și măsuri de prevenire”.

„Autoritățile ar trebui să ne ofere despăgubiri și să regândească strategia de apărare a stânelor”.

„Plățile compensatorii vin târziu și procedura este greoaie”.

2. Vânător

„Contractul de închiriere pentru fondul de vânătoare ar trebui să fie evaluat strategic pentru limitarea la minim a pierderilor”.

„Cerem o monitorizare constantă și o reevaluare a planului de management al lupului”.

3. Turism

„Cerem sprijinul pentru campania noastră de promovare a lupului din fonduri publice sau de altă natură pentru a compensa pierderile”.

„Există o hartă a densității populației de lupi pe județe care ne ajută să evaluăm probabilitatea de a întâlni lupi în sălbăticie. Turiștii noștri vor să știe unde apare frecvent lupul și unde nu!”.

„Trebuie să regândim strategia de promovare a turismului pentru ca accesul lupului în zonele promovate turistic să fie limitat sau să se facă respectând măsuri de precauție la fel ca în Jurassic Park”.

„Cerem un raport privind impactul prezenței lupului asupra turismului”.

4. Localnici

„Lupii vin până în sat și vrem să fie găsită o soluție urgentă pentru siguranța familiilor noastre”.

„Există studii comandate deja cu privire la pericolul înmulțirii lupilor”.

„În general, populația de lup este stabilă pentru că ei sunt în număr mare”.

„Cer o hartă publică privind densitatea populației de lupi și probabilitatea de conflict!”

5. Activist pentru protecția lupului:

„Lupii trebuie menținuți în afara zonelor populate dens dar în care să nu se mai permită construirea caselor de vacanță”.

„Populația trebuie să rămână stabilă pentru asigurarea perpetuării speciei”.

„Localnicii nu trebuie să rămână izolați din cauza administrării defectuoase a teritoriului”.

„Ne-am propus să participăm la definirea conflictului om-lup pentru lansarea de noi strategii de conservare”.

„Stânele trebuie să fie protejate când respectă cerințele minime impuse de lege, dar este nevoie de un plan de management privind densitatea și amplasarea lor în zonele sălbatice și semisălbatice”.

6. Politicienii

„Asistența financiară a ciobanilor este necesară pentru a gestiona conflictul cu lupii. Pagubele trebuie să fie plătite. Ne gândim la recomandări privind amplasarea stânilor pentru viitor”.

La finalizarea jocului *rolul lupului*, respectiv la finalul discuției, în baza temeiniciei argumentelor prezentate se vor formula concluziile cu privire la cele mai bune soluții întrevăzute pentru protecția lupului. În final, trebuie remarcat faptul că abordarea unei astfel de probleme complexe poate dezvolta abilitatea de negociere pentru elevi, aceștia învățând să realizeze compromisuri și să identifice mai multe opțiuni de soluționare a conflictelor.

Personajele jocului

Parte introductivă

Înainte de a aplica jocul, elevii vor fi instruiți cu privire la înțelesul cuvântului pagubă și noțiuni elementare privind procedura minimală de evaluare a pagubelor de la noi din țară.

Ce este o pagubă produsă de exemplarele din speciile de faună de interes cinegetic culturilor agricole, silvice și animalelor domestice? Reprezintă modificarea producției **culturilor agricole**, deteriorarea vegetației forestiere din fondul forestier și din afara acestuia, după caz, precum și moartea sau rănirea **animalelor domestice**. Conform legii, *culturile agricole includ orice cultură de plante agricole sau ornamentale, inclusiv semănături și semințișuri din aceste plante, culturi de plante legumicole din sere și solarii, livezi de pomi fructiferi, vii, pășuni, izlazuri, fânețe. Culturile silvice sunt definite de semănături, semințișuri, puieți și lăstari din specii forestiere, plantațe silvice, pepiniere, culturi de răchită și cele cu arbuști ornamentali și fructiferi, arborete în curs de regenerare naturală sau artificială, arborete cu vârste mai mici de 15 ani sau cu înălțimi mai mici de 10 metri și pomi de Crăciun.*

Procedura de evaluare a pagubelor

Constatarea pagubelor, evaluarea acestora și stabilirea răspunderii civile se realizează de către o comisie special constituită în acest scop, din care fac parte:

- a) un reprezentant al primarului unității administrativ-teritoriale pe raza căreia s-a sesizat paguba;*
- b) un reprezentant al structurii teritoriale de specialitate a Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile (poate fi Comsiariatul Gărzii de Mediu sau Ocoalele Silvice);*
- c) un reprezentant al structurii teritoriale de specialitate a Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (Poate fi Direcția Agricolă pentru confirmarea pierderilor agricole);*

*La constatarea pagubelor, pot participa în plus **reprezentanți ai gestionarului faunei de interes cinegetic** din cuprinsul fondului cinegetic și **ai structurilor de administrare a ariei protejate neincluse** în fonduri cinegetice, sau în care vânătoarea nu este admisă, după cum paguba a fost produsă în fondul cinegetic sau în aria protejată (HG 1679/2008)..*

Personaje

Gestionarii fondurilor cinegetice

Aceștia au o serie de obligații în ceea ce privește menținerea populației de lup pe fondurile de vânătoare (suprafața României este împărțită pe fonduri de vânătoare pentru a se realiza vânătoarea) pentru că, în afara fondurilor de vânătoare (de ex. în intravilanul localităților), nu este posibilă. Ei trebuie să demonstreze că lupii care fac pagube sunt preluați din fondul de vânătoare în baza aprobărilor oficiale ale Ministerului Mediului. Ei asigură hrana necesară ierbivorelor care stau la baza hrănirii carnivorelor mari, așa încât să nu apară pagube. Colaborează cu ocoalele silvice pentru orice acțiune de vânătoare. Solicită aprobările necesare pentru vânarea, în afara perioadelor legale, a lupilor care produc pagube culturilor agricole, vegetației forestiere și animalelor domestice. Ei vânează cu prioritate lupii care produc pagube.

Ciobanii

Ciobanii sunt oameni robuști, care trăiesc în majoritatea timpului la stână, în condiții precare. Activitatea lor este constantă la stână, fiind ajutați cu supravegherea și strângerea oilor de câini. La ei există superstiția că nu trebuie să spună niciodată numărul de oi, pentru că ar putea fi atacați de lup. De cele mai multe ori, nu sunt proprietarii direcți ai oilor, fiind cu statut de angajați. Pierderea oilor constituie pentru ei o problemă deosebită care poate să conducă, în anumite situații, la pierderi masive de bani cerute de proprietarii oilor. Aceștia doresc să supravegheze oile în condiții de siguranță.

Primarul și consilierii locali

Primarii doresc ca terenurile localității pe care sunt stabilite stânele să fie lipsite de incidente. Ei fiind aleși locali, doresc să nu aibe conflicte în localitate și sunt dornici pentru soluționarea cât mai rapidă și eficientă a oricăror tipuri de conflicte. Aici menționăm și conflictele apărute datorită câinilor comunitari. Ei doresc noi voturi la viitoarele alegeri și doresc să medieze cât mai bine conflictul pentru a nu pierde din electori.

Personaje

Responsabilii de mediu

Oficialii sunt interesați de litera legii și ei nu pot să își exprime opiniile decât în baza legislației în vigoare. În acest sens, lupul este protejat conform OUG 57/2007 și nu poate fi împușcat decât prin derogare semnată prin ordin de ministru. Procedura este complexă, greoaie și nu are niciun interes să împuște lupii dacă studiile nu confirmă necesitatea acestui lucru. Prin lege se alocă derogări în bani pentru pagubele datorate atacului lupilor.

Responsabilii cu câinii comunitari

Conform legislației, sunt interesați să colecteze toți câinii fără stăpân, la solicitare. Solicitarea este realizată de orice persoană interesată. Odată colectați, câinii trebuie să fie evaluați sanitar-veterinar, să fie sterilizați și plasați în centre pentru protecția câinilor comunitari. Ei pot fi oferiți spre adopție în baza unor contracte ferme, prin care cel care adoptă își asumă răspunderea de a nu-l lăsa liber pe stradă și de a-l îngriji corespunzător.

Mass media

Este interesată de orice știre de senzație, motiv pentru care titlurile de știre sunt extrem de sugestive pentru atragerea de cititori. Într-o știre, adevărul poate fi ușor deformat prin prezentarea senzaționalului și omiterea unor detalii importante. Stingerea unui conflict, de multe ori, poate să se asocieze cu lipsa interesului publicului față de presă.

Personaje

Proprietarii oilor

Sunt persoane care dau în grijă oile la ciobani și care remunerează ciobanii pentru protecția și îngrijirea oilor. Locurile unde sunt instalate stânele sunt plătite de proprietari. Ei sunt interesați să nu fie conflicte în zonă, pentru a nu plăti spitalizarea ciobanilor în caz de accident sau, mai rău, să sufere pierderi de oi. Orice pierdere de oi se asociază cu reducerea șeptelului și implicit a beneficiilor estimate. Orice conflict pentru ei se asociază cu pierderea de bani, dar și pierderea încrederii ciobanilor de la stână de a mai continua să lucreze.

Pădurarii

Pădurile sunt gestionate, în general, de pădurari care fac parte obligatoriu din echipa de evaluare a pagubelor, dacă accidentele se petrec pe fondul forestier gestionat de ei. Menționăm că arealul de răspândire al lupilor în România cuprinde păduri. Interesul lor este să aibă vânat în fondul forestier, ce poate să fie gestionat prin fondurile de vânătoare care se suprapun pe suprafețele ocoalelor silvice. Au cel mai mare interes să fie în relații foarte bune cu vânătorii și oficialii. De multe ori, participă la evaluarea efectivelor de lupi.

Vânătorii

Interesul vânătorilor nu este de a omorî lupii; din contră, vor să mențină pe termen lung actul de vânătoare, datorită plăcerii de a vâna. Vânătoarea este o activitate care are o puternică latură de socializare, în interiorul comunității dezvoltându-se un puternic spirit de echipă. Au tot interesul să aibă ocazia să omoare exemplare ce pot fi considerate trofee. De asemenea, menținerea unei populații cât mai sănătoase de cervide nu poate fi reglementată fără prezența lupilor care, instinctual, elimină exemplarele bolnave sau degenerate genetic. Vânătorii știu că pot împușca un lup cu probleme doar în baza unei derogări de la vânătoare pentru lup, semnată de însuși ministrul mediului. Ca atare, atitudinea vânătorilor este de sprijin a oficialilor și autorităților, urmare a relației de lungă durată, constantă, pe care aceștia o au unii cu alții.

Personaje

Organizațiile pentru protecția naturii

Interesul acestor organizații este pentru menținerea în stare favorabilă de conservare a tuturor speciilor. Ei cercetează cauzele primare ale oricăror conflicte apărute și militează pentru salvarea lupilor sau câinilor comunitari. Principiile de etică sunt pregnante în orice activitate. Nu poți lua viața unui animal dacă l-ai scos din habitatul lui natural (defrișarea pădurilor) sau ai pătruns în habitatul lui natural (stâne amplasate în zonele de habitat specific lupului). Aceștia vor căuta în permanență cauza datorită căreia lupii atacă stânele: este în zona lui de habitat ? de ce s-a stabilit stâna în zonă? Între cauzele care li-mitează arealul lupilor menționăm: tăierile la ras pe suprafețe mari ale pădurilor și fragmentarea habitatelor naturale ale lupului. Tăierile la ras conduc la creșterea stresului tuturor speciilor dependente de habitatul forestier, inclusiv a cervidelor (sursa primară de hrană a lupilor). Construcția de drumuri în păduri conduce la fragmentarea habitatelor sălbatice și, din nou, la instalarea stresului respectivelor specii care poate sta la baza atacurilor. Amplasarea stânelor în fânețe și pajiști ale terenurilor forestiere constituie o atracție constantă pentru atacul acestora, motiv pentru care este susținută regândirea acordurilor privind amplasarea stânelor.

Comunitățile locale (săteni)

Interesul lor este ca producția agricolă și creșterea animalelor să nu fie afectate de atacul lupilor sau al ierbivorelor mari. Ei știu că lupul nu atacă omul decât dacă are rabie (turbare). De asemenea, ei știu că lupii nu coboară în sat pentru vânăre decât dacă sunt de vină pădurarii și vânătorii. Căpriorul coboară în culturile agricole dacă cei din pădure (pădurari, vânători) nu asigură hrană în hrănitorele special create pentru cervide. La fel este situația și cu porcul mistreț. Tocmai de aceea, cu sprijinul primarului, gospodarii evaluează pierderile și solicită despăgubiri.

Autoritățile sanitar-veterinare

Atacurile lupilor sau câinilor asupra omului și stânelor se pot datora turbării. Grijă lor este ca cei care au pus mâna pe cadavrele oilor, sau pe pieile lor, să fie urgent vaccinați anti-turbare. Ei alertează Direcția Sanitară teritorială pentru administrarea vaccinurilor anti-rabice la om. Ei se preocupă de administrarea vaccinurilor antirabice la câinii implicați în conflict. Ei sunt alertați și extrem de îngrijorați pentru evitarea răspândirii unor boli grave, care să le pericliteze profesionalismul.

Personaje

Poliția locală

Autoritățile de ordine ale statului au tot interesul să întocmească procese verbale care să reflecte faptele. Plângerile localnicilor la locul atacurilor sunt consemnate de polițiști doar în cazul în care apar omucideri.

Proprietarii caselor de vacanță din păduri

Doresc să trăiască în habitatul animalelor sălbatice fără să le simtă prezența, motiv pentru care aceștia realizează trasee auto în păduri care fragmentează habitatele. Ei au obținut acte oficiale de proprietate intravilan în zone în care nu a existat un potențial de dezvoltare urbanistică. Își apără proprietatea datorită protecției oferite de Constituție.

Modele puzzle cu rase de câini

După acest mod de prezentare, pot fi utilizate fotografiile cu orice altă rasă de câini la care se adaugă calitățile acestora, pentru a fi memorate.

Vă rugăm să copiați color imaginea, să o secționați după desen și să distribuiți câte un card care descrie un tip de caracter fiecărui grup de elevi din clasă.

Modele puzzle cu rase de câini

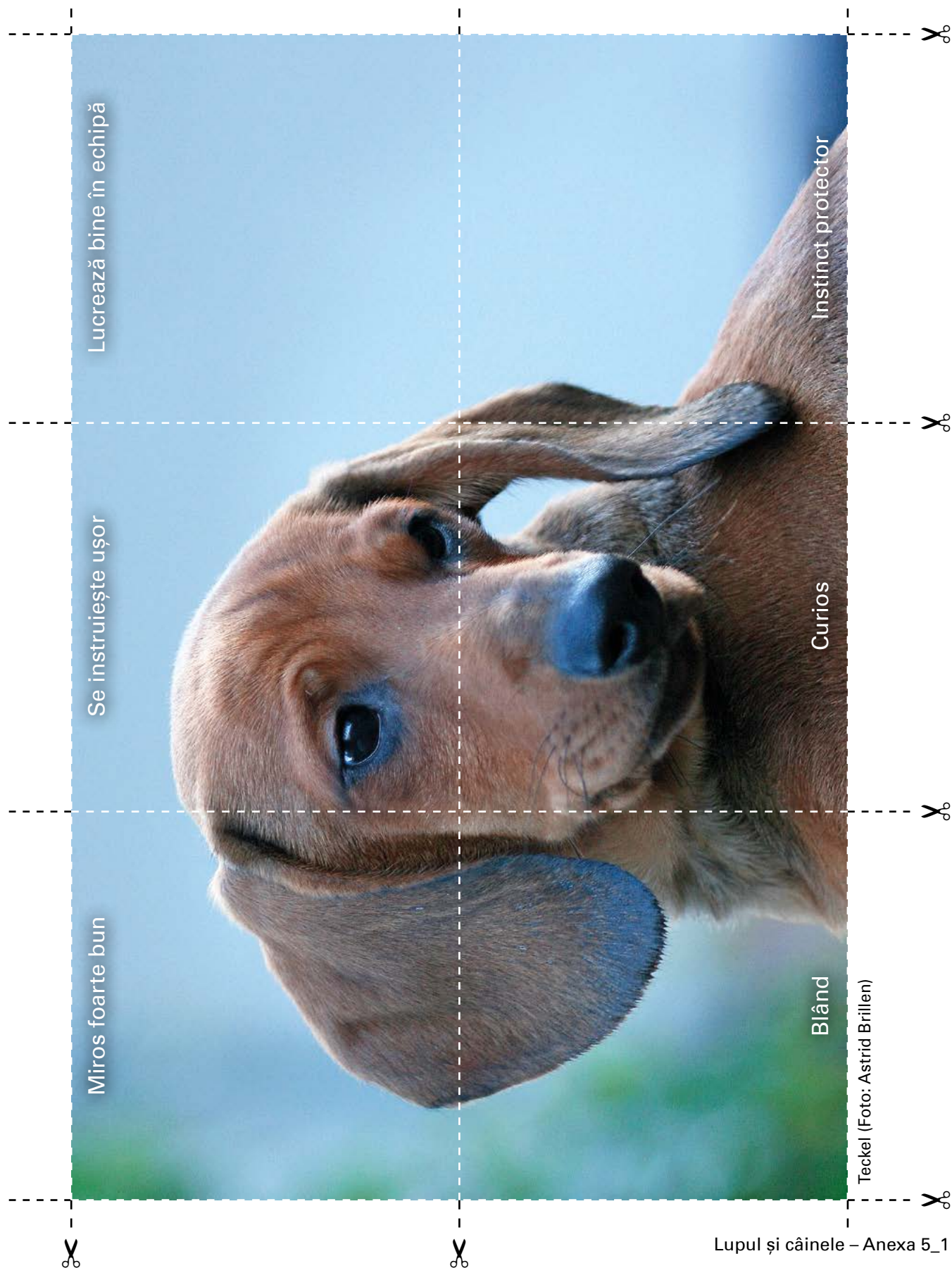
Modele puzzle cu rase de câini

Modele puzzle cu rase de câini

Modele puzzle cu rase de câini

Calitățile raselor de câini

Este necesară o scurtă introducere cu privire la istoricul raselor de câini.

În prezent, sunt 4 rase de câini românești care se asociază ocupației străvechi dominante – ciobănit, după cum urmează: Ciobănesc românesc mioritic, Ciobănesc românesc carpatin, Ciobănesc românesc de Bucovina și Ciobănesc românesc corb. Ei sunt instruiți să apere stănele de orice intrus și au instinct nativ să lupte cu animalele sălbatice pentru protecția ciobanilor și oilor. Dovezi oficiale ale prezenței lor în viața românilor apar începând cu secolul al XIX-lea.

<https://limbaromana.org/revista/cainele-ciob%C4%83nesc-romanesc-o-abordare-plurivalent%C4%83-v%C4%83zut%C4%83-dinspre-voine%C5%9F-ti-covasna/>

Există rase de câini dezvoltate pentru diferite activități: precum vânătoare, pază, sprijinul persoanelor cu dizabilități, salvamont (căutare de supraviețuitori sau persoane decedate), căutare de substanțe periculoase (droguri, materiale explozive, radioactive), căutare pe trasee dificile (de exemplu intrări/ieșiri de dimensiunea lor pentru activități de salvare), dar și pentru agrement (câini de salon, de curte). O serie întreagă de rase pot fi consultate la adresa de internet:

<https://www.toateanimalele.ro/toate-rasele-de-caini/>

Înainte de a adopta sau cumpăra un câine, este important să vă instruiți cu privire la: hrănire (factori de risc), elemente sanitar-veterinare (de ex. paraziți interni, externi, vaccinuri, întreținerea dentiției, sterilizarea, curățarea urechilor, blăni), adaptarea la temperatura de iarnă/vară și necesitatea de instruire sau dresaj pentru integrarea lui în familie.

În funcție de dresajul aplicat fiecărei rase de câine, acesta va reuși să execute sarcini precise.

Câinele ciobănesc – latră la orice intrus, se postează impunător pentru intimidare și, în ultimă instanță, atacă pentru protejarea teritoriului (stănei, curții, gospodăriei).

Câinele pentru persoane cu dizabilități: la solicitare (verbală, sonerie) deschide ușa, aduce telefonul, ziarul, obiecte de folosință zilnică. Toate aceste activități se recompensează obligatoriu pentru întărirea relației om-câine.

Câinii polițiști învață disciplina și răbdarea în executarea comenzilor. Luarea pozițiilor specifice și intrarea în activitate este permanent supravegheată de partener, care va recompensa de fiecare dată acțiunile îndeplinite corespunzător.

Exemple de articole de presă accesate on line

Articol 1

Haitele de lupi fac ravagii în zona Lugoșului

de Toni Boldureanu în Ziarul Ziua de Vest, din 8 ianuarie 2016

Ciobanii din zona Lugoșului sunt disperați după ce, în ultimele zile, stănele le-au fost atacate de haitele de lupi. Numai în noaptea de 3 spre 4 ianuarie, în satul Dragomirești (comuna Știuca), lupii au făcut prăpăd la o stână, lăsând în urmă 18 oi sfârtecate. Unui alt cioban, fiarele flămân-de i-au ucis cinci oi. Disperați, oamenii au chemat în ajutor vânătorii, însă până acum animalele sălbatice au reușit să scape din bătaia puștii. Lupii sunt animale protejate și nu pot fi vânați decât cu autorizații speciale. Proprietarii oilor sfâșiate de lupi vor fi despăgubiți. Aceștia vor primi, în medie, 350 de lei pentru fiecare oaie omorâtă.

<https://www.ziudevest.ro/eveniment/58708-haitele-de-lupi-fac-ravagii-in-zona-lugosului>

Articol nr. 2

Stânele din zona comunei Girov au fost atacate

de Geanina Nicorescu, publicat în Ziarul Ceahlăul, în 12 decembrie 2013.

Stânele din zona comunei Girov au fost atacate în ultima săptămână, de lupii flămânzi veniți din pădurile din zonă. Vânătorii din zonă nu au voie să împuște decât patru lupi, așa că recurg la arme doar ca să sperie fiarele.

“Pagubele sunt mari, de aproape 30 de milioane de lei vechi. Am pierdut 7 oi, unele din ele gestante. Nu am mai avut așa probleme de vreo patru, cinci ani. Mai mare mila mi-e de oile mușcate, zgâriate de lupi... Le-am oblojit noi, dar mi-e teamă că lupii or să mai vină. Și nu doar la noi. Poate vor intra și în sat ca să caute de mâncare. Trebuie luate măsuri neapărat!”, a declarat Vasile Enache, proprietarul unei stâni, pentru publicația locală Ziarul Ceahlăul.

Primarul de Girov este consternat de vestea că lupii atacă oile din zonă, mai ales că nu au mai fost probleme de ani buni cu sălbăticiunile: „Mă surprinde că sunt astfel de probleme, însă dacă acestea se confirmă, după ce proprietarii de stâni ne vor sesiza în scris, vom lua legătura cu cei de la Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor din Neamț, pentru luarea măsurilor care se impun”, ne-a declarat Vasile Olaru.

Toader Roca, șeful Asociației Județene a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Neamț, explică atacurile lupilor prin perioada rece a anului care a lăsat animalele fără mâncare, așa încât atac stânele. „Cu siguranță că, după ce dă înghețul, lupii ne vor face destule probleme și vom fi nevoiți să ripostăm. Dar cum cota de recoltă este mică, vom împușca doar acolo unde aceste fiare fac cele mai mari pagube, în rest, doar îi vom goni”, a mai spus Toader Roca. Pentru acest sezon de vânătoare la lupi, care a început în luna septembrie, este aprobată o cotă de 4 lupi. Din semnalele primite în ultima vreme la AJVPS Neamț, aceste animale sălbatice s-ar găsi prin zona de munte a județului, mai precis prin pădurile din Pângărați, Bicăz-Chei, Dreptu, dar și la Gârcina”.

<http://ziarulceahlaul.ro/lupii-au-dat-iama-la-girov/>

Articol nr. 3

O femeie din Argeș a fost mușcată de un lup care a intrat în gospodăria sa

de Virgil Burlă din 11 ianuarie 2014, publicat în EVZ

O femeie de 74 de ani din comuna Mălureni, județul Argeș, a fost mușcată, vineri seară, de un lup care a intrat în gospodăria sa. Femeia a fost transportată la spital, iar animalul a fost împușcat de vânători.

Potrivit directorului Direcției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor Argeș, Daniel Gelu Lupu, vineri seară, o bătrână din localitatea Mălureni a fost mușcată de un lup care a intrat în gospodăria sa. Femeia de 74 de ani a fost mușcată de o mână de către lup, fiind transportată la Spitalul Județean Pitești, unde se află internată în secția de boli infecțioase. Ulterior, lupul a fost împușcat de vânători, cadavrul animalului urmând să fie supus unor analize efectuate de către specialiști ai DSVSA Argeș, care vor stabili dacă avea rabie. Prefectul județului Argeș, Cristian Soare, a declarat că, în condițiile în care în acest caz există suspiciunea că animalul agresiv ar fi fost turbat, se iau toate măsurile pentru prevenirea altor incidente similare în zonă.

[http://www.evz.](http://www.evz.ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscata-vineri-seara-de-1076410.html)

[ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscata-vineri-seara-de-1076410.html](http://www.evz.ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscata-vineri-seara-de-1076410.html)

Articol 4

Comunicat de presă

MMSC a adus la zi plățile despăgubirilor pentru pagubele produse de speciile protejate

Publicat în 5 Dec 2014

Comunicat de presă al Ministerului Mediului și Schimbărilor Climatice continuă plata despăgubirilor în cazul pagubelor produse de speciile strict protejate, stabilite în urma deciziilor emise de Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare (ITRSV). Astfel, MMSC a efectuat joi, 13 noiembrie 2014, plata tuturor dosarelor depuse până în prezent la sediul Autorității. Este vorba, în majoritate, despre pagubele produse culturilor agricole și animalelor domestice de speciile urs și lup. În această ultimă tranșă, MMSC a efectuat plăți în valoare totală de 409.884 lei, pentru cele 184 de cazuri în care proprietarii au avut de suferit din cauza atacurilor carnivorelor mari.

<http://www.mmediu.ro/articol/mm-sc-a-adus-la-zi-platile-despagubirilor-pentru-pagubele-produse-de-speciile-protejate/91>

Exemple de articole de presă accesate *on line* *English version*

Article 1

Wolf packs ravages the Lugojuului area,

by Toni Boldureanu in Ziua de Vest Newspaper, from 8 ianuarie 2016

Shepherds from Lugojuului area are desperate recently as their sheepfolds have been attacked by wolf packs . Only on the night of 3 to 4 January in the village Dragomirești (Administrative locality Știuța), wolves have made havoc in a sheepfold, leaving 18 sheep shattered. To another shepherd, hungry beasts killed five sheep. Desperate people called for help the hunters but so far the beasts managed to escape the line of fire. Wolves are protected animals and can be hunted only based on special permits. Owners of sheep torn apart by wolves will be compensated. They will receive an average amount about 350 lei for each sheep killed.

To analyze this news assess the damage conflict

<https://www.ziuaDEVest.ro/eveniment/58708-haitele-de-lupi-fac-ravagii-in-zona-lugojuului>

Translation Romanian to English

Articol 2

Sheepfolds from the Girov commune were attacked

By Geanina Nicorescu, in Ceahlăul Newspaper, in 12 decembrie 2013.

Sheepfolds from the Girov commune were attacked in the past week, the hungry wolves come from the forests in the area. Hunters from the area are not allowed to shoot only four wolves, so they use their arms only to scare the beasts.

Shepherds „The damage is big, almost 30 million old lei. I lost seven sheep, some of them pregnant. I have never had such problems for four, five years. Greater pity is for my bitten or scratched sheep by wolves ... We treated them, but I fear that wolves are going to come anymore. And not just to us. Maybe they'll come inside the village to search for food. Measures should be taken at once, „said Vasile Enache, owner of Stan local newspaper for publication Ceahlăul.

Mayor of Girov is dismayed by the news that wolves attacking sheep in the area, especially since there were no problems for years with wildlife: „I'm surprised that there are such problems, but if they are confirmed, after the owners Stan we will notify in writing, we will contact the County Association of Hunters and Fishermen in Neamt, for taking the necessary measures, „declared Vasile Olaru.

Hunters Toader Roca, head of the County Association of Hunters explains the wolf attacks through the cold season that left the animals without food, so they attack sheepfolds. „Surely, after frost, wolves will make us enough problems and we have to fight back. But what share crop for wolf is small, we shoot only where these beasts do the most damage, otherwise, only we will chase them „said Toader Roca. This season hunting wolves, which began in September, approved a quota of 4 wolves. From the signals received recently from AJVPS Neamt,

these wild animals would find the mountain area of the county, specifically the woods Pângărați, Bicăz Chei, Dreptu, but also Gârcina”.

<http://ziarulceahlaul.ro/lupii-au-dat-iama-la-girov/>

Translation Romanian to English

Article 3

A woman from Argeș county, was by a wolf that came into her household

by Virgil Burlă published in EVZ Newspaper from 11 January 2014

A woman of 74 years of Mălureni, Arges county, was bitten Friday night, a wolf that came into her household. The woman was transported to hospital and the animal was shot down by hunters.

According to officials the Director of the Sanitary-Veterinary and Food Safety Arges, Daniel Gelu Lupu Friday evening in the village Malureni an old woman was bitten by a wolf that came into her household. A 74-year-old woman with a hand bitten by a wolf, was transported to Pitești County Hospital, where she is admitted to the infectious diseases unit. Subsequently, the wolf was shot by hunters, animal body will be subjected to analysis by specialists DSVSA Arges, which will determine if he had rabies. Prefect of Arges, Cristian Sun, said that, given that in this case there is a suspicion that the animal would have been tremendously aggressive, they will take all measures to prevent further similar incidents in the area.

[http://www.evz.](http://www.evz.ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscat-a-vineri-seara-de-1076410.html)

[ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscat-a-vineri-seara-de-1076410.html](http://www.evz.ro/o-femeie-de-74-de-ani-din-comuna-malureni-judetul-arges-a-fost-muscat-a-vineri-seara-de-1076410.html)

Translation Romanian to English

Articol 4

Press release

MMSC updated the compensation debts due to damages cause by the protected species

Published in 5 December, 2014

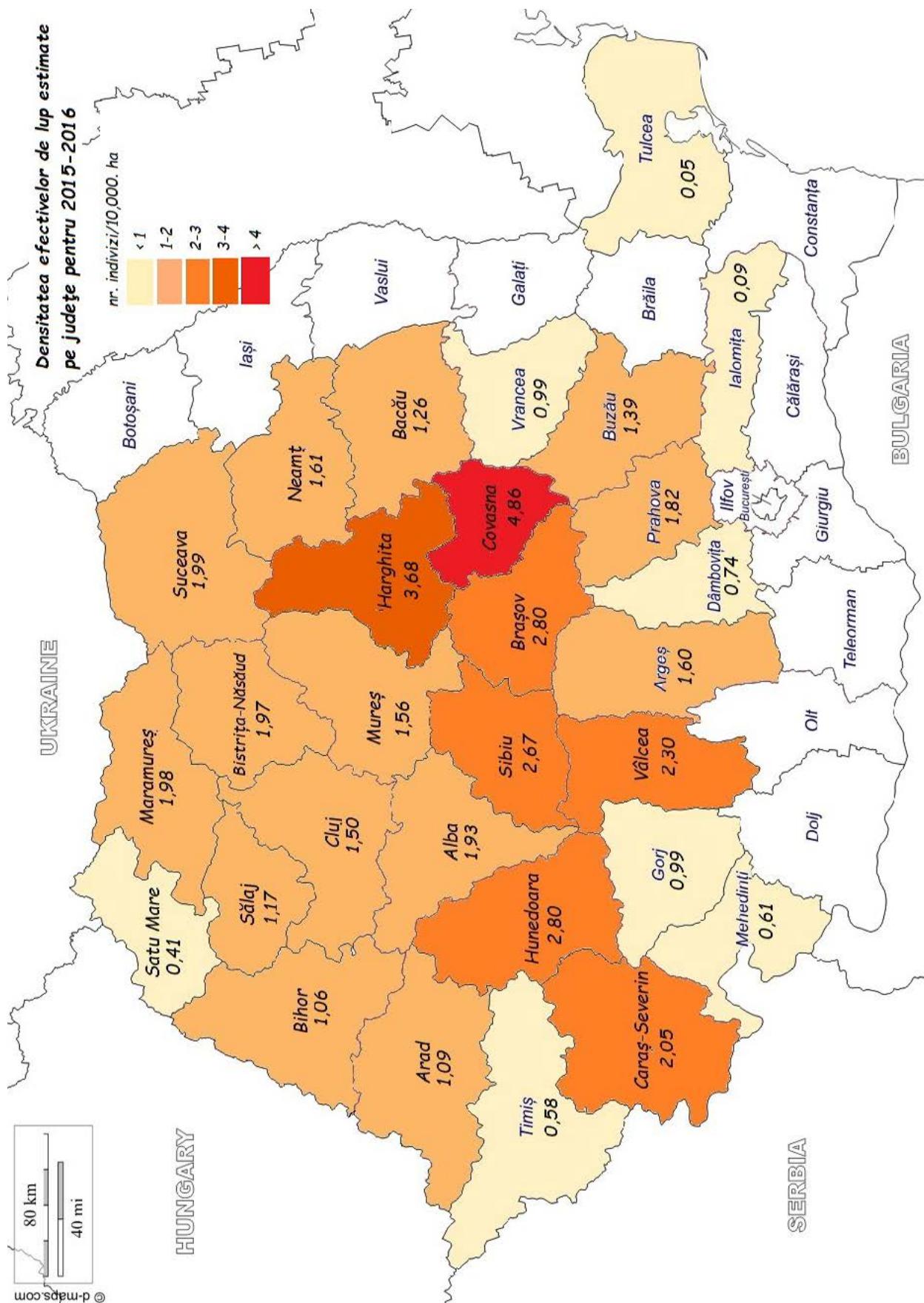
Press release of the Ministry of Environment and Climate Change continued payment of compensation for damage caused by strictly protected species, based after decisions of the Territorial Inspectorates for Forestry and Hunting (ITRSV). Thus, MMSC conducted Thursday, November 13, 2014, payments of all submitted notifications so far to the Authority. These concerns mostly about damage crops and livestock species done by bears and wolves. In this last installment, MMSC made payments totaling 409.884 lei for the 184 cases in which owners had suffered from attacks by large carnivores.

<http://www.mmediu.ro/articol/mm-sc-a-adus-la-zi-platile-despagubirilor-pentru-pagubele-produse-de-speciile-protejate/91>

Translation Romanian to English

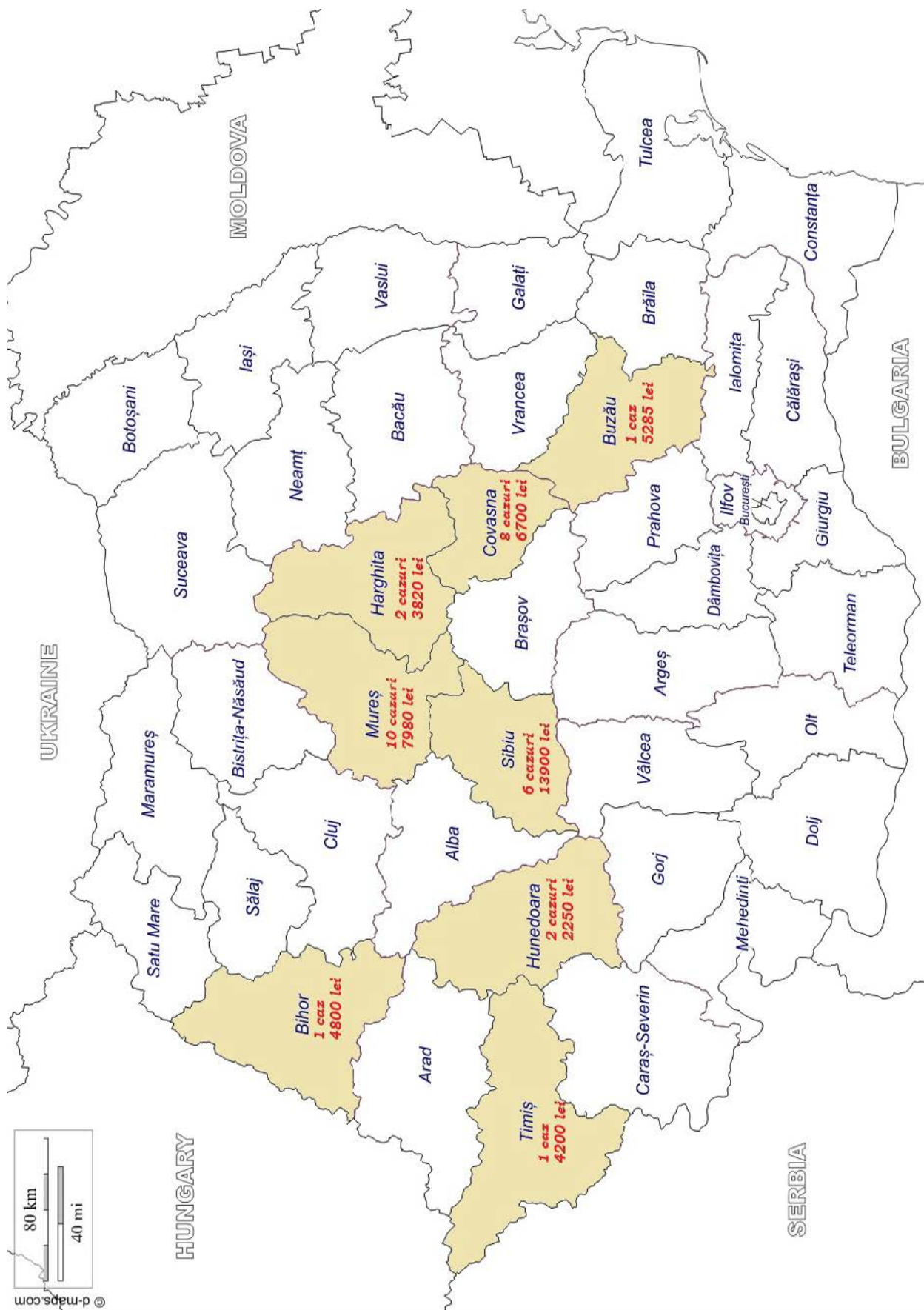

Densitatea populației de lup pe teritoriul României (Estimating wolf population density in Romania)

Harta despăgubirilor datorate atacurilor de lup (Payment map of incentives for conflicts with wolf)

Jocul de cărți Rețeaua trofică

Iarbă

consumată de: furnici, melci, căprioare,
 iepuri, mistreț

(Producător)

Soare

este principala sursă de energie pentru plante

Stejar

consumat de: veveriță, gândac,
șoarece de pădure, șoarece de câmp,
cerb, mistreț, molie defoliatoare
(frunzele), rădașcă.

(Producător)

Zmeur

consumat de: furnică, veveriță,
mistreț, căprioare

(Producător)

Semințe

consumate de: șoarece de pădure, șoarece de
câmp, veveriță, furnici, păsări.

(Producător)

Fragi

consumate de: furnici, mistreți,
cerbi

(Producător)

Iepure

se hrănește cu: ghindă, semințe, lăstari de arbori,
 fragi, zmeur

(Consumator I)

consumat de: vulpe, uliu, lup

Veveriță

se hrănește cu: fragi, ghindă,
zmeur, arțar, semințe

(Consumator I)

consumată de: uliu, vulpe

Jocul de cărți Rețeaua trofică

Furnici

se hrănesc cu: semințe, ierburi, afide, fragi, zmeur

(Consumator II)

consumate de: șopârla de nisip, păsări

consumată de: șoim

(Consumator II)

se hrănește cu: semințe, ghindă, furnici, afide, molie defoliatoare (larve), rădașcă (larve)

Ciocăntoare

Șarpe

se hrănește cu: șoarece de pădure, șoarece de câmp, gaiță (ouă), grangur (ouă), șopârla de nisip

(Consumator II)

consumat de: vulpe, mistreț, arici

Arici

se hrănește cu: melc, șoarece de pădure, rădașcă, fragi

(Consumator II)

consumat de: vulpe, ciuf de pădure

Lup

se hrănește cu: căprior, mistreț, iepure, șoarece de pădure, șoarece de câmp, nevăstuică

(Consumator III)

singurul dușman este – omul

Jder

se hrănește cu: șoarece de pădure, șoarece de câmp, grangur (ouă), gaiță, fragi

(Consumator II)

consumat de: ciuf de pădure, vulpe

Melc

se hrănește cu: ierburi, fragi, zmeur

(Consumator I)

consumat de: vulpe, arici, nevăstuică

Șopârlă

se hrănește cu: furnici, larve de insecte

(Consumator II)

consumat de: jder, gaiță, arici, vulpe, ciuf de pădure

Jocul de cărți Rețeaua trofică

Mistreț

se hrănește cu: fragi, ghindă, zmeură,
semințe, ierburi

(Consumator I)

consumat de: lup

Căprior

se hrănește cu: stejar, ghindă, fructe de pădure,
fragi, ierburi

(Consumator I)

consumat de: lup, vulpe (puii)

Șoarece de pădure

se hrănește cu: semințe, ghindă

(Consumator I)

consumat de: vulpe, nevăstuică, șarpe

Molie defoliatoare

se hrănește cu: frunze de stejar

(Consumator I)

consumată de: graur, ciocănitoare
(inclusiv larvele)

Afide

se hrănește cu: frunze, fragi, stejar,
arțar, fructe de pădure

(Consumator I)

consumate de: păsări

Nevăstuică

se hrănește cu: șoareci, iepuri

(Consumator II)

consumată de: vulpe, șarpe

Gaiță

se hrănește cu: ghindă, seminte, șopârle, uliu,
șoarece de pădure

(Consumator II)

consumată de: uliu

Vulpe

se hrănește cu: șoarece de pădure, șoarece de
câmp, iepure, gaiță, grangur, melci, nevăstuică

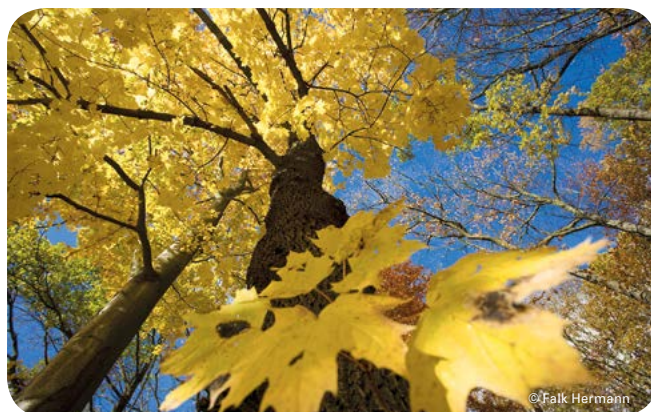
(Consumator II)

consumată de: lup

Jocul de cărți Rețeaua trofică

Rădașcă

se hrănește cu: rădăcini de arbori stejar

(Consumator I)

consumat de: nevăstuică

Grangur

se hrănește cu: fragi, zmeură, insecte, larve

(Consumator II)

consumat de: uliu, jder, nevăstuică (ouăle) , gaiță (ouăle)

Cărăbuș de mai

se hrănește cu: stejar, arțar

(Consumator I)

consumat de: șoareci, arici, gaiță, grangur

Uliu

se hrănește cu: veveriță, iepure de câmp, gaiță, nevăstuici, șoarece de câmp

(Consumator III)

Amenințare – activitatea umană

Arțar

consumat de: veveriță, gândac, șoarece de pădure, șoarece de câmp, cerb, mistreț, molia defoliatoare, rădașcă

(Producător)

Ciuf de pădure

se hrănește cu: cărăbuș de mai, șoarece de pădure, șoarece de câmp
(Consumator II)
consumat de: uliu, jder și nevăstuici (ouă)

Râmă

se hrănește cu: frunze, ierburi

(Descompunător/Consumator I)

consumate de: arici, păsări, șoareci, jeder și nevăstuici

Ciuperci

se hrănește cu:
material vegetal
(Descompunători)

consumate de: melci, furnici

Specii cheie

Informații de fond privind Parcul Național Yellowstone pentru reintroducerea lupului (fișa de lucru a profesorului)

Parcul Național Yellowstone din Statele Unite este situat în NV statului Wyoming și are cu o suprafață de 8.983 km². Parcul include lacuri, canioane, râuri și lanțuri muntoase și este situat în depresiunea Yellowstone, cel mai mare lanț vulcanic de pe continent. Aici trăiesc sute de specii de mamifere, păsări, pești și reptile, inclusiv unele care sunt amenințate cu dispariția. Pădurile și pajiștile adăpostesc, de asemenea, specii unice de plante. Parcul Yellowstone este cel mai mare și cel mai bine cunoscut parc nord american pentru megafaună.

Reintroducerea lupului în Parcul Național Yellowstone - Studiu de caz

Cu mai bine de un secol în urmă, trăiau aproximativ 100.000 de lupi în pădurile din Parc (este clasificat ca subspecie separată începând cu 2013: *Canis lupus lycaon*). În migrația către vest a fermierilor, pentru a-și proteja animalele, aceștia au exterminat lupii prin otrăvire, împușcare și utilizarea de capcane. Ultimii lupi au fost exterminați în primii ani ai secolului XX, în nordul Munților Stâncoși. Fără un animal de pradă mare, care limitează numărul ierbivorelor mari, acestea cresc numeric necontrolat, așa cum s-a întâmplat cu populațiile de ren și căprioară. Consecințele au fost suprapășunatul și reducerea dramatică a mamiferelor mici, precum veverițele. De multe decenii, organizațiile pentru protecția mediului au cerut reintroducerea lupului pentru restabilirea echilibrului ecologic. Ca urmare, în 1995 au fost reintroduși 31 lupi preluați din vestul Canadei. Odată pătrunși în interiorul parcului, lupii s-au adaptat uimitor de repede. Până în 2005, au fost numărate 165 de exemplare în teritoriul Parcului și alte 850 pe teritoriul statelor Montana, Idaho și Wyoming. Impactul asupra mediului a fost imediat și substanțial. Diversitatea speciilor a crescut semnificativ, mai puține exemplare de elani și căprioare însemnând mai multă hrană pentru veverițe și alte rozătoare mici. Creșterea numerică a mamiferelor mici a condus la creșterea numărului de vulturi, șoimi, vulpi, jderi de pin și nevăstuici. Cantitățile mari de hoituri lăsate în urmă de lupi au fost hrană pentru urși, corbi și coțofene. Aproape jumătate din efectivul de coioți a fost decimat de lup. Totuși prin promovarea mamiferelor mici, lupul a contribuit la menținerea și a populației de coioți. Plante cum ar fi ierburi, arbuști, sălcii și plop s-au regenerat prin reducerea presiunii datorate pășunatului ierbivorelor mari. Pădurarii și oamenii de știință au fost uimiți de rapiditatea refacerii ecosistemelor naturale din Yellowstone, crescând asaltul turiștilor dornici să audă urletul lupilor.

Termenul de specie cheie (eng. *keystone species*) este introdus prima dată de zoologul american Robert T. Paine, în 1969, pentru a explica relațiile dintre anumite grupe de nevertebrate după modelul arcului boltit de piatră (acesta prezintă o piatră unghiulară, trapezoidală, plasată la mijloc, în cel mai înalt punct al bolții) cum se întâlnește la poduri, bolți de uși sau la alte construcții similare. La fel ca în construcții, unde funcția cheii de boltă este de susținere și întărire a acesteia, specia cheie va stabili și echilibra o comunitate cât mai diversă de specii în cadrul unui ecosistem.

Pentru susținerea discuțiilor, menționăm că se diferențiază următoarele nivele trofice:

1. **Producătorii** cu rolul de a sintetiza substanțele organice folosind energia solară; producătorii sunt consumați direct (ex. de către om sau unele animale- ierbivore) sau indirect (ex. producții ale animalelor consumate de om sau alte animale).

2. **Consumatorii** sunt animale heterotrofe care consumă substanțele organice generate de producători, pe care le transformă în substanțe proprii. Aceștia sunt de mai multe categorii:

- **primari sau de ordinul I:** așa-zisele animale fitofage; ex. animalele ierbivore;

- **secundari sau de ordinul II:** animale care se hrănesc cu consumatori primari; ei folosesc indirect substanțele organice de la producători;

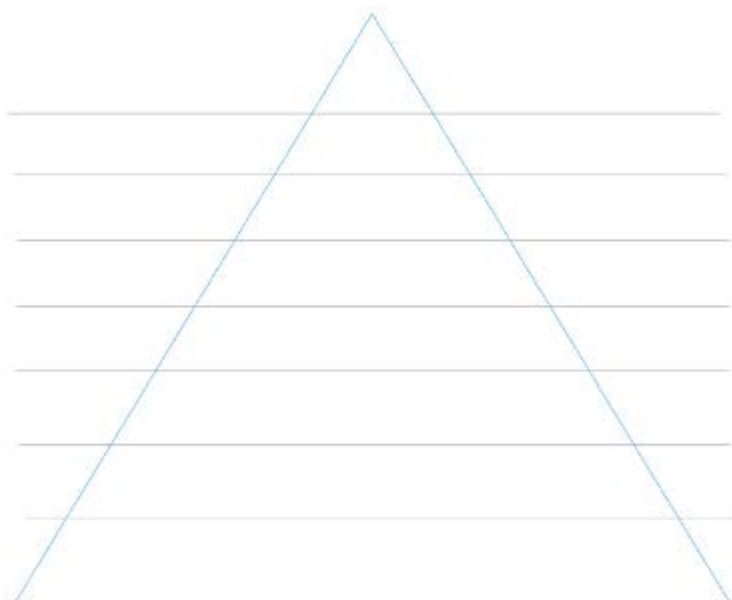
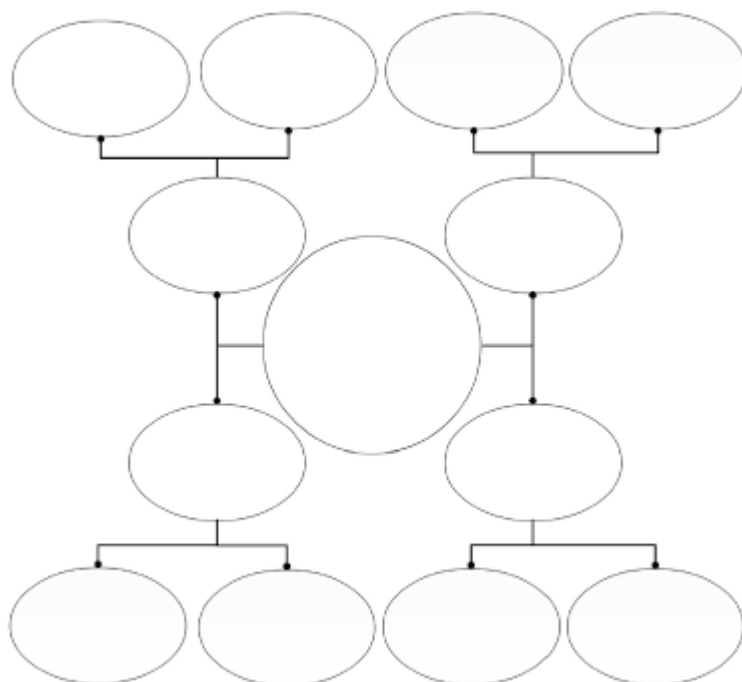
- **terțiari sau de ordinul III:** animale care se hrănesc cu consumatori secundari; ei sunt carnivori, de talie mare, care nu cad pradă altor animale; se numesc și carnivori de vârf; ex. leul, acvila, rechinul etc.

- **cuaternari sau de ordinul IV:** animale care se hrănesc cu consumatori terțiari; ex. paraziții păsărilor răpitoare mari.

3. **Descompunătorii** – ciuperci, microorganisme.

Model organigramă și piramidă trofică

Articole despre câini

Articol 1.

WWF: Doi dintre zimbrii eliberați în Munții Țarcu au fost omorâți de câini sălbaticiți
de Catiușa Ivanov, Joi, 21 ianuarie 2016, www.HotNews.ro

Doi dintre zimbrii eliberați de orld Wide Fund for Nature (WWF) în Munții Țarcu au fost omorâți de câini sălbaticiți, printre care și Romaz, primul zimbru conceput și născut liber în noua casă a zimbrilor, potrivit organizației. WWF cere implementarea mai multor măsuri pentru diminuarea numărului de câini hoinari din sălbăticie. „În urma vizitelor de monitorizare a turmei de zimbri din Munții Țarcu de săptămâna trecută, rangerii WWF-Rewilding au descoperit că 4 exemplare au murit din cauza unei combinații de factori. Cei mai slăbiți dintre zimbri au fost alungați din turmă, ceea ce i-a făcut extrem de vulnerabili, drept urmare, cel puțin doi dintre ei au căzut pradă unei haite de câini hoinari ce s-a format în zonă. Echipa WWF a fost în teren împreună cu medicul veterinar și membri ai asociației care gestionează fondul cinegetic, au analizat datele, urmele de pe cadavre și din jurul cadavrelor, precum și înregistrările de pe camerele de monitorizare amplasate în zonă, concluzionând că un grup de câini sălbaticiți a hăituit și atacat cel puțin două dintre exemplare (ambii masculi)”, se arată într-un comunicat al WWF. Potrivit asociației, în zonă s-a format o haită de 15 câini sălbaticiți, fiind cel mai puternic grup de prădători din zonă, și care omoară mai multe animale sălbatice. „Acestia nu sunt prădători naturali, ci unii care prădează fauna sălbatică, cu consecințe pe termen lung care nu pot fi încă măsurate. Aceste exemplare au fost observate de echipa WWF cu ajutorul camerelor de monitorizare (o haită de 8 exemplare și încă 4 alte exemplare izolate), de către membri ai asociației fondului cinegetic prin observare directă (15 exemplare de câini sălbaticiți hrănindu-se din cadavrul zimbrului ucis) și de către muncitorii forestieri (angajați pentru exploatarea din zona Bobaia). Această haită este în prezent cel mai puternic grup de prădători din zonă, făcând competiție neloială lupilor de aici. Ei diminuează semnificativ numărul indivizilor din speciile salbatice care sunt hrană pentru lupi (cerbi, căprioare, mistreți, iepuri etc.), iar aceștia nu mai sunt atrași de o biodiversitate ridicată și au șanse mult mai mici să formeze o haită. Imaginile surprinse de camerele noastre de monitorizare confirmă prezența lupilor în zonă, însă în număr redus. Localnicii, în special proprietarii de oi, își explică dispariția unui număr important de animale domestice în anul trecut (fără alarmarea câinilor de pază în momentul atacului), prin activitatea acestei haite de câini sălbaticiți. Membrii asociației cinegetice au identificat în teren (după urme) și hăituirea unui porc mistreț pornind de pe valea Râului Lung, trecând peste valea Raului Alb și până în Valea Higeului”, spun reprezentanții WWF. Conform unui studiu recent realizat în cadrul proiectului WOLFLIFE - „Implementarea celor mai bune practici pentru conservarea in-situ a speciei Canis lupus la nivelul Carpaților Orientali”, câinii hoinari și câinii de la stâne nesupravegheați au un impact negativ semnificativ asupra speciilor de faună sălbatică. Acest impact se manifestă fie prin transmiterea de boli, fie prin uciderea diferitelor specii de faună sălbatică. Gestionarii de faună cinegetică reclamă frecvent atacuri ale câinilor nesupravegheați de la stâne, care se grupează în haite și ucid indivizi adulți sau juvenili din specii de cervide precum căprior, cerb sau alte specii: mistreț, iepure. Mai mult, rata de înmulțire a acestora este semnificativ mai mare decât a lupilor, deoarece, spre deosebire de prădătorul natural, toate femelele de câine se reproduc, nu doar femela alfa. Anca Tomescu, director la Competence Center Stray Animal Care, al VIER PFOTEN Romania consideră că „soluția pe care o oferă legea pentru gestionarea câinilor fără stăpân este ineficientă și din păcate încurajează abandonul. Suntem deschiși spre orice colaborare cu autoritățile locale și organizații nonguvernamentale pentru o rezolvare sustenabilă și nonviolentă a problemei câinilor sălbaticiți”.

WWF România propune următoarele măsuri pentru diminuarea numărului de câini hoinari din sălbăticie:

- acțiuni de conștientizare a oamenilor cu privire la utilizarea responsabilă a câinilor și campanii demonstrative pentru castrarea și tratarea (vaccinarea, deparazitarea) câinilor hoinari sau a câinilor cu stăpân.
- implicarea autorităților locale în proiecte de sterilizare, vaccinare și microciparea câinilor și prevenirea abandonului.
- crescătorii de animale să renunțe la utilizarea exemplarelor de câini metiși și să folosească, în schimb, câini din rase ciobănești tradiționale, iar exemplarele utilizate pentru pază să fie hrănite corespunzător, vaccinate și dotate cu jujeu.

- planuri de acțiune pentru reducerea abandonului câinilor și resurse pentru capturarea acestora, precum și sancționarea abandonului conform legislației în vigoare.

- cercetări aprofundate pentru a studia și cunoaște care sunt interacțiunile spațiale și comportamentale dintre câini și alte specii de faună sălbatică, îndeosebi carnivore. Competiția câine-carnivore este în mare măsură necunoscută.

- evaluare și monitorizare adecvată a mărimii populației de câini hoinari și a densității acestora la nivel național, a modului cum aceasta este structurată și modul în care se menține, astfel încât să fie organizată o intervenție eficientă în vederea diminuării numărului de câini hoinari din habitatele naturale.

În mai 2014, 17 exemplare de zimbru au fost aduse la Armeniș, Caraș-Severin, din diferite centre de reproducere din Europa. Este cel mai mare transport și cel mai important fenomen de reintroducere a zimbrului care a avut loc vreodată în Europa.

<http://www.hotnews.ro/stiri-mediu-20743177-wwf-doi-dintre-zimbrii-eliberati-muntii-tarcu-fost-omorati-caini-salbatici.htm>

Articol 2

Sute de bucureșteni mușcați de câini au ajuns la spital, în numai câteva zile

Publicat în 13 mai 2013, în www.Ziare.com

Aproape 600 de persoane, majoritatea mușcate de câini, au ajuns la Institutul Național de Boli Infecțioase Matei Balș din Capitală, în perioada 1-12 mai (Luni, 13 Mai 2013, ora 18:50). Peste 42% dintre acestea au fost victimele propriilor animale, potrivit reprezentanților unității sanitare. În 13,5% dintre cazuri, respectiv la 68 de persoane, a fost vorba despre leziuni provocate de pisici, porci de Guineea, șobolani, iepuri, cai sau măgari. Aproape 11.000 de oameni mușcați de câini, anul acesta (2013), în București. "Până în 12 mai, la Institutul Național Matei Balș din Capitală - Centrul Național Antirabic, au ajuns 584 de persoane, dintre care 426, adică 72,94%, sunt adulți. De asemenea, 363 de persoane, adică 62,15%, sunt din București, iar restul, din alte zone ale țării, potrivit datelor transmise de managerul Institutului „Matei Balș”, prof. dr. Adrian Streinu Cerceș. Din totalul celor care au ajuns la „Matei Balș” 245 au fost victime ale propriilor animale. În general, media prezentărilor lunare la Camera de Gardă a Centrului Național Antirabic este de 1.000 de persoane, peste 800 fiind vaccinate antirabic, au mai spus reprezentanții Institutului.

<http://www.ziare.com/social/caini-vagabonzi/sute-de-bucuresteni-muscati-de-caini-au-ajuns-la-spital-in-numai-cateva-zile-1235069>

Articole despre câini – EN version

Article 1.

WWF: Two bison released in Țarcu Mountains have been killed by feral dogs

by Catiușa Ivanov, Thursday, 21 January 2016, www.HotNews.ro

Two of bison released in the wild by World Wide Fund for Nature (WWF) in Mountains Țarcu were killed by feral dogs, including Romaz the first bison freely conceived and born in the new home of bison, according to the organization. WWF urges the implementation of several measures to reduce the number of feral dogs in the wild. „Following visits to monitor the herd of bison in the Mountains Țarcu last week, rangers WWF-Rewilding found that 4 specimens died from a combination of factors. The weakest of bison were driven out of the flock, which as a result, made extremely vulnerable, at least two of them fell prey to a pack of feral dogs roam has formed in the area. The WWF team has been in the field with the veterinarian and members of the association that manages the hunting, analyzed data traces on corpses and around corpses and records cameras boxes in the area, concluding that a group of feral dogs was chased and attacked at least two individuals (both males), it said in a statement WWF. According to the association, in the area formed a pack of 15 feral dogs, developing the most powerful group of predators in the area, killing more wildlife. „They are not natural predators, but some who prey on wildlife, with long-term consequences that can not yet be measured. These specimens were observed by WWF team with cameras monitoring (a pack of eight copies and another 4 other specimens isolated) by members of the hunting association by direct observation (15 individuals of feral dogs feeding on the bison killed corpse) and by workers Forestry (employees for mining area Bobaia). This pack is currently the most powerful group predators in the area, making unfair competition against wolves here. They significantly diminish the number of individuals in wild species that are food for wolves (deer, wild boars, rabbits, etc.) and they are no longer attracted by high biodiversity and opportunities much less to form a pack. The images captured by our cameras monitoring confirms the presence of wolves in the area, but in small numbers. Locals, especially owners of sheep, explains the disappearance of a large number of domestic animals in the past year (without alarming dogs guard when attack) by this activity of feral dogs. Members of the association wildlife identified in the field (after traces) and the hunt a wild boar from the River Valley Lung, going over River Valley White until Hollow Higeului „say the representatives of WWF. According to a recent survey conducted within the project WOLFLIFE -“ implement best practices for preservation in situ of the species *Canis lupus* in the Eastern Carpathians „dogs wandering dogs from the sheepfold unattended have a significant negative impact on the species of wildlife. This impact is manifested either by transmitting diseases or by killing various species of wildlife. Managers fauna hunting requires frequent attacks by dogs unattended in sheep, which are grouped in packs and kill adult individuals or juveniles of species of deer and roe deer, deer or other species: wild boars, rabbits. Moreover, their multiplication rate is significantly higher than that of wolves because, unlike natural predator, all female dog breed, not just the alpha female. Anca Tomescu, director of the Competence Center Stray Animal Care FOUR PAWS Romania considers that „a solution that provides the law for the management of stray dogs is ineffective and unfortunately encourage the abandonment. We are open to any collaboration with local authorities and NGOs for sustainable and nonviolent problem solving of feral dogs. „

WWF Romania proposes the following measures to reduce the number of dogs roam wild:

- To create awareness of people about responsible for dogs and demonstration campaigns for sterilization and treatment (vaccination, deworming) dogs wander or stray dogs.
- Involvement of local projects sterilization, vaccination and microchipping of dogs and prevent abandonment.
- Stockbreeders to abandon the use of dogs crossbred specimens and to use instead of traditional herding dog breeds and specimens used for security to be properly fed, vaccinated and come with yoke.
- Action plans for reducing early dogs and resources to capture them and to penalize abandonment as required by law.
- Extensive research to study and identify which spatial and behavioral interactions between dogs and other species of wildlife, especially carnivores. Dog carnivore competition is largely unknown.

- Evaluation and appropriate monitoring of population size dog stragglers and density of its nationally of how it is structured and how it is maintained, so that organized an effective intervention to reduce the number of dogs roam in natural habitats .

In May 2014, 17 exemplars of bison were brought to Armeniș, Caras-Severin, from different breeding centers in Europe. Transport is the largest and most important phenomenon to reintroduce bison ever held in Europe.

Translation Romanian to English

<http://www.hotnews.ro/stiri-mediu-20743177-wwf-doi-dintre-zimbrii-eliberati-muntii-tarcu-fost-omorati-caini-salbatci.htm>

Article 2

Hundreds of Bucharest's people bitten by dogs arrived in the hospital in only few days

Published in 13 May 2013, in www.Ziare.com

Nearly 600 people, mostly bitten by dogs, arrived at the National Institute of Infectious Diseases Matei Balș „in Bucharest in the period 1 to 12 May (Monday, May 13, 2013, at 6:50 p.m.). Over 42% of these were victims of their own pats, officials said. In 13.5% of cases and 68 people, it was about injuries cats, guinea pigs, rats, rabbits, horses and donkeys. Almost 11,000 people bitten by dogs this year (2013) in Bucharest. „Until May 12, the National Institute Matei Balș in Bucharest - The National Center rabies, reached 584 people, of which 426, i.e. 72.94% are adults. Also, 363 persons, i.e. 62.15%, are in Bucharest and the rest in other parts of the country, according to data submitted by the manager of the Institute „Matei Balș”, declared prof. Dr. Adrian Streinu Cercel. Out of that came the „Matei Balș, 245 were victims of their own animals. In general, media presentations monthly at the Emergency Room of the National Center rabies 1,000 people, 800 were vaccinated against rabies, said officials of the Institute.

Translation Romanian to English

<http://www.ziare.com/social/caini-vagabonzi/sute-de-bucuresteni-muscati-de-caini-au-ajuns-la-spital-in-numai-cateva-zile-1235069>